СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Језик
српског народа

ЈУ Службени гласник Републике Српске,
Бања Лука, Вељка Млађеновића бб
Телефон/факс: (051) 456-331, 456-341
E-mail: sgrs.redakcija@slglasnik.org
sgrs.oglasi@slglasnik.org
sgrs.finansije@slglasnik.org
sgrs.online@slglasnik.org

www.slglasnik.org

Сриједа, 22. фебруар 2023. године
БАЊА ЛУКА

Број 17 Год. XXXII

Жиро рачуни: Нова банка а.д. Бања Лука
555-007-00001332-44
НЛБ банка а.д. Бања Лука
562-099-00004292-34
Atos bank а.д. Бања Лука
567-162-10000010-81
UniCredit Bank а.д. Бања Лука
551-001-00029639-61
БПШ Банка а.д. Бања Лука
571-010-00001043-39
Addiko Bank а.д. Бања Лука
552-030-00026976-18

513

На основу члана 80. став 1. тачка 4. Устава Републике Српске, д о н о с и м

У К А З

О ПРОГЛАШЕЊУ ПОРОДИЧНОГ ЗАКОНА

Проглашавам Породични закон, који је Народна скупштина Републике Српске усвојила на Петој посебној сједници, одржаној 8. фебруара 2023. године, а Вијеће народа 16. фебруара 2023. године констатовало да се усвојени Породични закон не односи на витални национални интерес ниједног од конститутивних народа у Републици Српској.

Број: 01-020-840/23
17. фебруара 2023. године
Бањалука

Предсједник
Републике,
Милорад Додик, с.р.

П О Р О Д И Ч Н И З А К О Н

ГЛАВА I

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

1. Основне одредбе о породици и браку

Предмет регулисања
Члан 1.

Овим законом уређују се породичноправни односи између брачних супружника, ванбрачних партнера, родитеља и дјетета, усвојиоца и усвојеника, старатеља и штићеника, односи између сродника у брачној, ванбрачној или усвојеничкој породици, те поступци надлежних органа у вези с породичним односима и старатељством.

Породица и односи у породици
Члан 2.

(1) Породица, у смислу овог закона, јесте животна заједница родитеља и дјеце и других сродника.

(2) Породичноправни односи које овај закон уређује су: закључење брака, лична права и дужности брачних супружника, престанак брака, односи родитеља и дјетета и других сродника, усвојење, старатељство, издржавање, имовинско-правни односи између брачних супружника, ванбрачних партнера и других сродника и одређени облици правне заштите породице.

Посебна заштита породице
Члан 3.

Република Српска обезбјеђује посебну заштиту породици, мајци и дјетету у складу са међународно признатим људским правима и основним слободама.

Брак
Члан 4.

(1) Брак је законом уређена заједница живота жене и мушкарца.

(2) Брак се заснива на слободној одлуци мушкарца и жене да закључе брак, на равноправности брачних супружника, међусобном поштовању и узајамном помагању.

Слобода одлучивања о планирању породице и рађању дјеце
Члан 5.

(1) Свако слободно одлучује о закључивању брака, заснивању породице и рађању дјеце.

(2) У интересу слободног планирања породице, заштите рађања, развоја и подизања дјеце Република Српска обезбјеђује потребне услове, органе и кадрове за пружање савјета родитељима о свим значајним питањима у вези са њиховим родитељским правима и обавезама.

Дужности родитеља према дјеци
Члан 6.

Родитељи су дужни да се брину о животу и здрављу своје дјеце, као и о њиховом подизању, васпитању и образовању.

Дужности дјеце према родитељима
Члан 7.

Дјеца су дужна да се брину о својим родитељима, да се према њима односе с поштовањем и да их помажу када је то потребно.

Посебна заштита дјетета
Члан 8.

У свим питањима која се тичу дјетета, свако је дужан да се руководи и поступа у складу са најбољим интересом дјетета.

Изједначеност брачне и ванбрачне дјеце
Члан 9.

Права и дужности родитеља и других сродника према дјеци, као и права и дужности дјеце према родитељима и

сродницима једнака су, без обзира на то да ли су дјеца рођена у браку или ван брака.

Издржавање
Члан 10.

(1) Обавеза издржавања између родитеља и дјеце и других сродника, као и брачних супружника и ванбрачних партнера, израз је породичне солидарности и у интересу је друштвене заједнице.

(2) Издржавање се, по правилу, одређује према потребама примаоца издржавања и могућностима даваоца издржавања.

2. Основне одредбе о усвојењу, старатељству, ванбрачној заједници и органу старатељства

Усвојење
Члан 11.

Усвојењем се између усвојиоца и усвојеника успостављају односи који постоје између родитеља и дјеце, с циљем да се дјетету које се усваја пруже услови живота какве имају дјеца која живе у породици.

Старатељство
Члан 12.

Република Српска старатељством пружа посебну заштиту малољетној дјеци која немају родитељског старања и пунољетним лицима која нису способна или нису у могућности да се брину сами о својим правима и интересима.

Ванбрачна заједница
Члан 13.

(1) Ванбрачна заједница је заједница живота жене и мушкарца (ванбрачних партнера) између којих нема брачних сметњи и која је трајала најмање двије године или краће ако је у њој рођено дијете.

(2) Ванбрачна заједница изједначена је са брачном заједницом у правима и обавезама на међусобно издржавање, имовинско-правним односима, под условима и на начин прописан овим законом.

Орган старатељства
Члан 14.

(1) Послове заштите и пружања правне помоћи породици и њеним члановима на начин и по поступку одређеним законом обавља центар за социјални рад, односно орган јединице локалне самоуправе надлежан за послове социјалне заштите, уколико одлуком надлежног органа јединице локалне самоуправе вршење ових послова није повјерено неком другом органу или организацији (у даљем тексту: орган старатељства).

(2) Сви органи, организације, правна и физичка лица дужни су да без одлагања обавијесте орган старатељства о повреди дјететових права, нарочито о насиљу, полним злоупотребама и злостављању дјетета.

Забрана насиља у породици
Члан 15.

(1) Забрањено је насиље у породици.

(2) Сваки члан породице има право на заштиту од насиља.

ГЛАВА II

БРАК

1. Закључење брака

Услови за закључење брака
Члан 16.

Брак закључују два лица супротног пола сагласношћу слободно изјављених воља пред надлежним органом јединице локалне самоуправе.

Неиспуњеност услова за закључење брака
Члан 17.

Уколико приликом закључења брака није био испуњен било који од услова из члана 16. овог закона, брак је ништав.

2. Поступак за закључење брака

Пријава намјере за закључење брака
Члан 18.

(1) Лица која намјеравају да ступе у брак подносе пријаву матичару за матично подручје мјеста у којем брак желе склопити.

(2) Уз пријаву из става 1. овог члана прилажу се изводи из матичне књиге рођених, а кад је то потребно, и друге исправе.

Поступање по пријави намјере за закључење брака
Члан 19.

(1) Матичар ће, на основу пријаве лицâ која желе да ступе у брак и приложених исправа, по потреби и на други начин, провјерити да ли су испуњене претпоставке за закључење и пуноважност брака.

(2) Ако утврди да нису испуњене претпоставке за закључење и пуноважност брака, матичар ће усмено саопштити подносиоцима пријаве да не могу закључити брак и о томе сачинити службену забиљешку.

(3) Лица која су поднијела пријаву за закључење брака, уколико нису сагласна са усменим саопштењем из става 2. овог члана, могу у року од осам дана од дана саопштења матичара уложити приговор надлежном органу јединице локалне самоуправе.

(4) Надлежни орган јединице локалне самоуправе дужан је да одмах одлучи о приговору и донесе рјешење.

Савјетовање и међусобно информисање будућих брачних супружника
Члан 20.

(1) Матичар ће препоручити лицима која намјеравају закључити брак да се, прије дана одређеног за закључење брака, узајамно информишу о стању здравља, те да посјете породично савјетовалиште и упознају се са условима и претпоставкама за развој складних брачних и породичних односа и могућностима и облицима планирања породице.

(2) Матичар ће упознати будуће брачне супружнике са могућности да своје имовинско-правне односе уреде брачним уговором, у складу са одредбама чл. 314. до 327. овог закона.

Вријеме и мјесто закључења брака
Члан 21.

(1) Дан за закључење брака одређује матичар у споразуму с лицима која желе ступити у брак.

(2) Закључење брака врши се на свечан начин у за то одређеној просторији, а може се обавити и на неком другом мјесту, када за то постоје оправдани разлози.

Учесници у поступку закључења брака
Члан 22.

Закључењу брака присуствују будући брачни супружници, градоначелник, односно начелник општине, или делегирани одборник, два свједока и матичар.

Закључење брака преко пуномоћника
Члан 23.

(1) У нарочито оправданим случајевима, надлежни орган јединице локалне самоуправе може рјешењем дозволити да се брак закључи уз присуство само једног од будућих брачних супружника и пуномоћника другог брачног супружника.

(2) У пуномоћи, која мора бити овјерена, морају бити тачно означени лични подаци даваоца пуномоћи, пуномоћ-

ника и лица с којим давалац пуномоћи намјерава да закључи брак и датум издавања пуномоћи.

(3) Пуномоћ из става 2. овог члана овјерава се пред нотаром.

(4) Пуномоћ из става 2. овог члана важи 90 дана од дана овјеравања пред нотаром.

Свједок при закључењу брака
Члан 24.

Свједок при закључењу брака може бити свако пунољетно лице које има пословну способност.

Извјештај матичара
Члан 25.

Закључење брака почиње извјештајем матичара да су закључењу брака приступили будући брачни супружници и свједоци и да су испуњене претпоставке за закључење брака.

Упознавање будућих брачних супружника са одредбама овог закона
Члан 26.

Након што градоначелник, односно начелник општине или делегирани одборник утврди да на извјештај матичара нема приговора, упознаће будуће брачне супружнике са одредбама овог закона о личним правима и дужностима супружника, упознајући их нарочито са садржајем одредаба из чл. 38. до 42. овог закона.

Закључење и упис брака
Члан 27.

(1) Послије упознавања будућих брачних супружника са одредбама овог закона, градоначелник, односно начелник општине или делегирани одборник ће сваког од будућих брачних супружника понаособ упитати да ли пристају да један с другим закључе брак.

(2) Изјаве будућих брачних супружника којима они пристају да закључе брак матичар уписује у матичну књигу вјенчаних, у коју се, након тога, потписују брачни супружници, градоначелник, односно начелник општине или делегирани одборник, свједоци и на крају матичар.

(3) Након чина потписивања у матичну књигу вјенчаних градоначелник, односно начелник општине или делегирани одборник проглашава брак закљученим.

Извод из матичне књиге вјенчаних
Члан 28.

Одмах по закључењу брака, брачним супружницима орган јединице локалне самоуправе надлежан за послове матичних књига издаје извод из матичне књиге вјенчаних.

3. Сметње за закључење брака

Заједница живота
Члан 29.

(1) Брак се закључује с циљем успостављања и вођења заједнице живота.

(2) Брак није ваљан ако није закључен с циљем заједнице живота брачних супружника.

(3) Брак из става 1. овог члана неће се поништити ако су брачни супружници успоставили заједницу живота након његовог закључења.

Мане воље
Члан 30.

(1) Брак није ваљан ако је на његово закључење брачни супружник пристао у страху изазваном озбиљном пријетњом.

(2) Брак није ваљан ако је на његово закључење брачни супружник пристао у заблуди о личности другог брачног супружника или о његовој битној особини.

(3) Заблуда о личности брачног супружника постоји кад је брачни супружник мислио да ступа у брак с једним лицем, а ступио је у брак с другим лицем.

(4) Заблуда о битној особини брачног супружника постоји кад се ради о особини, односно о околности која би другог брачног супружника одвратила од закључења брака да је за њу знао, а нарочито у случају крајње опасне или тешке болести, противприродне навике, полне немоћи, трудноће жене с другим мушкарцем, нечасног занимања и раније осуде због кривичног дјела учињеног из нарочито ниских побуда.

Брачност
Члан 31.

Брак се не може закључити док други брак не престане.

Неспособност за расуђивање
Члан 32.

Брак не може закључити лице које због душевне болести, душевне неразвијености или из других разлога није способно за расуђивање.

Крвно сродство и сродство по усвојењу
Члан 33.

(1) Брак не могу закључити међу собом крвни сродници у правој линији без ограничења и крвни сродници у побочној линији закључно до четвртог степена сродства.

(2) Одредба из става 1. овог члана примјењује се и на односе потпуног усвојења.

Тазбинско сродство
Члан 34.

(1) Брак не могу закључити међу собом свекар и снаха, зет и ташта, очух и пасторка и маћеха и пасторак, без обзира на то да ли је престао брак усљед чијег су закључења дошли у то сродство.

(2) Из оправданих разлога суд може у ванпарничном поступку дозволити закључење брака сродницима по тазбини из става 1. овог члана.

(3) Прије доношења одлуке из става 1. овог члана, суд прибавља мишљење органа старатељства.

Малољетство
Члан 35.

(1) Брак не може закључити лице које није навршило 18 година живота.

(2) Из оправданих разлога суд може у ванпарничном поступку дозволити закључење брака малољетнику старијем од 16 година, ако утврди да је то лице тјелесно и душевно способно за вршење права и дужности које произлазе из брака.

(3) Приједлог за дозволу за закључење брака из става 2. овог члана може поднијети суду заинтересовано малољетно лице.

(4) Прије доношења одлуке суд прибавља мишљење надлежног органа старатељства.

4. Забране за закључење брака

Непотпуно усвојење
Члан 36.

(1) Брак не могу закључити усвојеник и усвојилац за вријеме трајања непотпуног усвојења.

(2) Из оправданих разлога суд може, у ванпарничном поступку, лицима из става 1. овог члана, на њихов захтјев, дозволити закључење брака.

(3) Прије доношења одлуке суд прибавља мишљење органа старатељства.

(4) Брак закључен супротно одредбама ст. 1. и 2. овог члана не може се поништити, а непотпуно усвојење престаје.

Старатељство
Члан 37.

(1) Брак не могу закључити штићеник и старатељ за вријеме трајања старатељства.

(2) Из оправданих разлога суд може, у ванпарничном поступку, лицима из става 1. овог члана, на њихов захтјев, дозволити закључење брака.

(3) Прије доношења одлуке суд прибавља мишљење органа старатељства.

(4) Брак закључен супротно одредбама ст. 1. и 2. овог члана не може се поништити, а старатељство престаје.

ГЛАВА III

ЛИЧНА ПРАВА И ДУЖНОСТИ БРАЧНИХ СУПРУЖНИКА

1. Равноправност у браку

Равноправност
Члан 38.

(1) Брачни супружници су равноправни у браку.

(2) Брачни супружници споразумно одлучују о подизању заједничке дјеце и о томе како ће уредити односе и обављати послове који се тичу брачне, односно породичне заједнице.

Узајамно поштовање и помагање
Члан 39.

Брачни супружници су дужни да се узајамно поштују и помажу.

Слобода избора рада и занимања
Члан 40.

Брачни супружници слободно и независно одлучују о избору рада и занимања.

2. Мјесто становања и избор презимена

Мјесто становања
Члан 41.

Брачни супружници споразумно одређују мјесто становања.

Избор презимена
Члан 42.

(1) Брачни супружници могу се споразумјети да им презиме буде презиме једног од њих, а свако од њих може и задржати своје презиме.

(2) Сваки брачни супружник може свом презимену додати презиме свог брачног супружника.

(3) Сваки брачни супружник може узети презиме свог брачног супружника и том презимену додати своје презиме.

(4) Брачни супружници су дужни да се приликом закључења брака изјасне о свом презимену.

(5) Изјаве брачних супружника о њиховом презимену уписују се у матичну књигу вјенчаних.

(6) Ако брачни супружници немају исто презиме, споразумно ће одредити презиме заједничког дјетета, а ако се о томе не споразумију, о презимену њиховог заједничког дјетета одлучује орган старатељства.

ГЛАВА IV

ПРЕСТАНАК БРАКА

1. Престанак брака и поништење брака

Начини престанка брака
Члан 43.

(1) Брак престаје смрћу брачног супружника, проглашењем несталог брачног супружника за умрло лице, поништењем брака и разводом брака.

(2) Ако је брачни супружник проглашен за умрло лице, брак престаје даном који је по правоснажној одлуци суда утврђен као дан његове смрти.

(3) Брак престаје поништењем и разводом када пресуда суда о поништењу, односно о разводу брака постане правоснажна.

Разлози за поништење брака
Члан 44.

(1) Брак ће се поништити ако се утврди да је приликом његовог закључења постојала нека од сметњи за закључење брака наведених у чл. 29. до 35. овог закона.

(2) Брак ће се поништити ако се утврди да приликом његовог закључења није био испуњен један од услова наведених у члану 16. овог закона.

2. Ништав брак

Неиспуњеност услова за закључење брака и изигравање циља брака
Члан 45.

(1) Брак ће се поништити ако је закључен супротно одредбама чл. 16, 29, 31, 32, 33. и 34. овог закона.

(2) Право на тужбу за поништење брака из става 1. овог члана припада брачним супружницима, органу старатељства и сваком лицу које има правни интерес.

Брачност
Члан 46.

(1) Брак ће се поништити ако је закључен за вријеме трајања ранијег брака једног од брачних супружника.

(2) Право на тужбу за поништење брака из става 1. овог члана припада брачним супружницима, сваком лицу које има правни интерес да брак буде поништен и органу старатељства.

(3) Неће се поништити каснији брак који је закључен за вријеме трајања ранијег брака једног од брачних супружника ако је ранији брак у међувремену престао.

Сродство
Члан 47.

(1) Право на тужбу за поништење брака у случају из члана 33. овог закона припада брачним супружницима, органу старатељства и лицима која имају правни интерес.

(2) Право на тужбу за поништење брака у случају из члана 34. овог закона припада брачним супружницима и лицима која имају правни интерес.

(3) Суд може одбити захтјев за поништење брака који је закључен без дозволе суда између сродника по тазбини у првом степену ако утврди да су у вријеме закључења брака постојали или су накнадно настали оправдани разлози због којих се могло дозволити закључење брака међу овим сродницима.

Неспособност за расуђивање
Члан 48.

(1) Брак ће се поништити ако га је закључило лице које није способно за расуђивање.

(2) Право на тужбу за поништење брака из става 1. овог члана припада брачним супружницима, сваком лицу које има правни интерес да брак буде поништен и органу старатељства.

3. Рушљив брак

Неспособност за расуђивање која је престала након закључења брака
Члан 49.

(1) Ако је брак закључило лице неспособно за расуђивање, па то лице накнадно постане способно за расуђивање, брак је рушљив.

(2) У случају из става 1. овог члана, право на тужбу за поништење брака припада само брачном супружнику који је био неспособан за расуђивање.

(3) Тужба из става 2. овог члана може се поднијети у року од годину дана од дана престанка неспособности за расуђивање, а ако је брачном супружнику одузета или ограничена пословна способност, у року од годину дана од дана правоснажности одлуке о враћању пословне способности.

Мане воље
Члан 50.

(1) Поништење брака закљученог у страху изазваном озбиљном пријетњом може тражити само брачни супружник који је био принуђен.

(2) Тужба из става 1. овог члана може се поднијети у року од годину дана од дана када је опасност од извршења пријетње престала, а брачни супружници су за то вријеме живјели заједно.

(3) Поништење брака закљученог у заблуди може тражити само брачни супружник који је у заблуди пристао на брак.

(4) Тужба се може поднијети у року од годину дана од дана сазнања за заблуду, а брачни супружници су за то вријеме живјели заједно.

Малољетство
Члан 51.

(1) Право на тужбу за поништење брака коју је без дозволе суда закључило лице које није навршило 18 година живота припада органу старатељства, а малољетном брачном супружнику и његовим родитељима само ако нису недопуштеним радњама омогућили закључење тог брака.

(2) Суд може одбити тужбени захтјев за поништење брака ако утврди да су у вријеме закључивања брака постојали или су накнадно настали оправдани разлози због којих се може дозволити закључење брака прије пунољетности брачног супружника.

(3) Брак се не може поништити након што је малољетни брачни супружник навршио 18 година живота, али брачни супружник који је постао пунољетан може поднијети тужбу за поништење брака у року од годину дана од дана пунољетности.

4. Развод брака

Бракоразводни узроци
Члан 52.

(1) Брачни супружник може тражити развод брака ако су брачни односи тешко и трајно поремећени, усљед чега је заједнички живот постао неподношљив.

(2) Брачни супружник може тражити развод брака ако је његов брачни супружник нестао и о њему нема никаквих вијести у периоду од двије године.

Заједнички приједлог за развод брака
Члан 53.

(1) Брачни супружници који имају малољетну заједничку или усвојену дјецу, или дјецу над којом је продужено родитељско право, могу поднијети заједнички приједлог да се, из разлога наведених у члану 52. овог закона, разведе њихов брак.

(2) Заједнички приједлог за развод брака садржи споразум родитеља о заједничком или самосталном вршењу родитељског права, о издржавању малољетног дјетета и о одржавању личних односа између дјетета и родитеља са којим дијете не живи.

(3) Споразум родитеља из става 2. овог члана уноси се у изреку пресуде о разводу брака уколико суд процијени да је тај споразум у складу са најбољим интересом дјетета.

(4) Ако суд оцијени да споразум из става 2. овог члана није у складу са најбољим интересом дјетета, суд ће развести брак и по службеној дужности одлучити о вршењу родитељског права, о издржавању малољетног дјетета и о одржавању личних односа између дјетета и родитеља са којим дијете не живи.

Захтјев за споразумни развод брака
Члан 54.

(1) Суд ће развести брак на основу захтјева за споразумни развод брака брачних супружника ако они немају малољетну заједничку или усвојену дјецу или дјецу над којом је продужено родитељско право.

(2) Ако прије доношења првостепене пресуде о разводу брака један од брачних супружника одустане од захтјева за споразумни развод, поступак се обуставља.

Презиме након развода брака
Члан 55.

У случају развода брака, сваки од брачних супружника може задржати презиме које је имао у вријеме развода брака.

5. Мирење брачних супружника

Обавезност мирења
Члан 56.

Прије подношења тужбе или заједничког приједлога за развод брака, брачни супружници који имају малољетну заједничку или усвојену дјецу, или дјецу над којом је продужено родитељско право обавезни су да пред надлежним органом старатељства покрену поступак мирења.

Надлежност
Члан 57.

За мирење је мјесно надлежан орган старатељства на чијем подручју брачни супружник који покреће поступак има пребивалиште, односно боравиште, или орган старатељства на чијем су подручју брачни супружници имали своје посљедње заједничко пребивалиште, односно боравиште.

Заказивање рочишта
Члан 58.

(1) Орган старатељства заказаће рочиште за покушај мирења на које ће позвати оба брачна супружника у року од 15 дана од дана покретања поступка мирења.

(2) Пуномоћници не могу на рочишту за покушај мирења заступати брачне супружнике нити могу присуствовати рочишту.

Рочиште у поступку мирења
Члан 59.

(1) На рочишту за покушај мирења орган старатељства покушаће да измири брачне супружнике, а по потреби препоручиће им да се обрате савјетовалиштима или другим установама које им могу дати потребан савјет.

(2) Поступак ће се обуставити ако се позиву нису одазвала оба брачна супружника или онај брачни супружник који је покренуо поступак мирења.

(3) Ако на рочишту за покушај мирења не дође до измирења брачних супружника, а орган старатељства оцијени да има изгледа да би могло доћи до измирења, постизања споразума о заједничком вршењу родитељског права, договора о одржавању личних односа или споразума о висини доприноса за издржавање дјетета, може одредити ново рочиште.

(4) Ако након обуставе поступка из става 2. овог члана буде поднесена тужба или заједнички приједлог за развод брака, суд ће га одбацити.

Циљ мирења
Члан 60.

У поступку мирења орган старатељства, имајући у виду најбољи интерес дјетета, настојаће да се брачни супружници споразумију о вршењу родитељског права и о издржавању малољетне заједничке или усвојене дјеце, и то тако да постигну споразум о заједничком или самосталном вршењу родитељског права, одржавању личних односа између дјетета и родитеља са којим дијете не живи, супружанском издржавању, подјели заједничке имовине, враћању поклона и свим другим питањима од значаја за брачне супружнике, њихову малољетну заједничку или усвојену дјецу, брачну и породичну заједницу која се гаси.

Записник
Члан 61.

(1) О рочишту за покушај мирења орган старатељства сачињава записник, који садржи изјаве брачних супружника да ли су се измирили, односно да мирење није успјело, као и споразум из члана 60. овог закона, ако је до таквог споразума дошло.

(2) Записник из става 1. овог члана потписују странке и лице које је водило поступак мирења.

(3) Сваком брачном супружнику доставља се овјерен примјерак записника.

(4) Орган старатељства је обавезан да спроведе поступак мирења брачних супружника у року од три мјесеца од дана покретања поступка мирења.

Кад се рочиште не заказује
Члан 62.

(1) Изузетно од одредбе члана 58. став 1. овог закона, орган старатељства није дужан да закаже рочиште за покушај мирења у поступку који је покренуо један брачни супружник:

1) ако је боравиште другог брачног супружника непознато најмање шест мјесеци,

2) ако други брачни супружник има пребивалиште или боравиште у иностранству,

3) ако је један од брачних супружника неспособан за расуђивање,

4) када је судском одлуком утврђено да је један од брачних супружника извршио породично насиље према другом брачном супружнику или малољетном заједничком или усвојеном дјетету, када је суд одредио хитну мјеру заштите или заштитну мјеру у некој од наведених ситуација или када је надлежни тужилац донио наредбу о спровођењу истраге због насиља у породици.

(2) У случајевима из става 1. овог члана, орган старатељства сачињава службену забиљешку о немогућности спровођења поступка мирења у којој се констатује један од разлога због којег поступак мирења није могао бити спроведен, а која има исто правно дејство као и записник о неуспјелом мирењу, те га доставља брачном супружнику који је покренуо поступак мирења.

(3) Орган старатељства поступа на исти начин као у ставу 2. овог члана и када се на рочиште за покушај мирења није одазвао уредно позвани брачни супружник који није покренуо поступак мирења и који свој изостанак није оправдао.

Исход поступка мирења
Члан 63.

(1) Ако мирење успије и у поступку пред органом старатељства брачни супружници се измире, захтјев за поновни поступак мирења брачни супружници не могу поднијети у року од шест мјесеци од дана уручења записника о извршеном мирењу.

(2) Уколико мирење не успије и брачни супружници се у поступку пред органом старатељства не измире, брачни супружници могу поднијети тужбу или заједнички приједлог за развод брака са записником о неуспјелом покушају мирења, у року од шест мјесеци од дана пријема записника о исходу поступка мирења.

(3) По протеку рока из става 2. овог члана брачни супружници су дужни покренути нови поступак мирења.

ГЛАВА V

ПОСТУПАК У БРАЧНОМ СПОРУ

1. Поступак

Покретање поступка
Члан 64.

(1) Брачним спором, у смислу овог закона, сматра се поступак за поништење или развод брака.

(2) Парнични поступак за поништење и развод брака покреће се тужбом.

(3) Ако оба брачна супружника споразумно захтијевају развод брака, парнични поступак покреће се заједничким приједлогом за развод брака, односно захтјевом за споразумни развод брака.

(4) Ако један од брачних супружника одустане од заједничког приједлога за развод брака, а други брачни супружник остане при захтјеву да се брак разведе, тај заједнички приједлог сматра се тужбом за развод брака.

(5) Подносиоце захтјева за споразумни развод брака може да заступа исти пуномоћник.

Тужба
Члан 65.

(1) Право на тужбу у брачном спору не застаријева, нити је ограничено другим роковима и условима, ако овим законом није другачије одређено, нити може бити условљено одредбама брачног уговора.

(2) Право на тужбу за поништење брака и за развод брака не прелази на насљеднике брачних супружника, али насљедници брачног супружника могу наставити већ започети поступак ради утврђивања да је постојао основ за поништење, односно развод брака истицан до часа смрти брачног супружника, у року од шест мјесеци од часа смрти брачног супружника.

(3) Одредба из става 2. овог члана примјењује се и на поступак за развод брака који је покренут заједничким приједлогом или захтјевом за споразумни развод брака.

(4) По истеку рока из става 2. овог члана, суд ће обуставити поступак.

Подношење тужбе од стране пуномоћника
Члан 66.

Ако тужбу у брачном спору подноси пуномоћник странке, у пуномоћи се мора изричито навести какву ће тужбу пуномоћник поднијети и из којих разлога.

Искључење јавности
Члан 67.

У поступку у брачним споровима искључена је јавност.

Истражно начело
Члан 68.

Чињенице на којима странка заснива свој захтјев у брачном спору суд може утврђивати и кад те чињенице нису међу странкама спорне, осим у случају из члана 54. став 1. овог закона.

Посебна улога суда
Члан 69.

Суд је у току цијелог поступка дужан да настоји да дође до измирења брачних супружника, односно до постизања договора о правним посљедицама развода брака у складу са одредбама овог закона.

Немогућност доношења пресуде због пропуштања или на основу признања
Члан 70.

У брачним споровима не може се донијети пресуда због пропуштања, пресуда на основу признања, нити странке могу закључити судско поравнање.

Повлачење тужбе, заједничког приједлога и захтјева за споразумни развод брака
Члан 71.

(1) У парницама за развод брака тужилац може тужбу повући до закључења главне расправе без пристанка туженог, а с пристанком туженог док поступак није правоснажно завршен.

(2) Заједнички приједлог за развод брака и захтјев за споразумни развод брака брачни супружници могу повући док поступак није правоснажно завршен.

(3) У случајевима из ст. 1. и 2. овог члана, ако је повлачење тужбе или заједничког приједлога за развод брака услиједило након доношења првостепене пресуде, првостепени суд ће рјешењем утврдити да је пресуда без правног дејства и да се поступак обуставља.

(4) Суд ће поступити на начин прописан ставом 3. овог члана и кад је од захтјева за споразумни развод брака одустао само један од брачних супружника.

(5) Суд ће поступити на начин прописан ставом 3. овог члана и у случају смрти брачног супружника, чиме се не дира у право насљедника да наставе поступак у смислу члана 65. став 2. овог закона.

(6) У брачним споровима одрицање од тужбеног захтјева има исти правни ефекат као и повлачење тужбе.

2. Поступак доношења одлуке

Пресуда у брачном спору
Члан 72.

(1) Пресудом којом се брак поништава или се брак разводи, суд ће по службеној дужности одлучити и о вршењу родитељског права, издржавању заједничке дјеце, одржавању личних односа дјетета и родитеља са којим дијете не живи, као и о издржавању брачног супружника, ако је он то захтијевао.

(2) Пресудом којом суд одлучује о вршењу родитељског права, ако је то потребно, налаже лицу код којег се дијете налази да га преда родитељу којем је повјерено вршење родитељског права.

Улога органа старатељства
Члан 73.

(1) Ако се у брачном спору рјешава и о вршењу родитељског права, одржавању личних односа дјетета и родитеља са којим дијете не живи и издржавању дјетета, орган старатељства учествује у том поступку ради заштите интереса дјетета.

(2) У поступку из става 1. овог члана, орган старатељства суду доставља налаз и стручно мишљење (са приједлогом) о уређењу вршења родитељског права, одржавању личних односа дјетета и родитеља са којим дијете не живи и издржавању дјетета, а ако су родитељи постигли споразум о овим питањима, орган старатељства доставља своје мишљење о усклађености тог споразума и најбољег интереса дјетета.

(3) Орган старатељства овлашћен је да поступајући у складу са одредбом става 2. овог члана износи и чињенице које странке нису навеле и предлаже да се изведу потребни докази, да улаже правна средства и предузима друге парничне радње.

(4) Суд који рјешава брачни спор или води поступак у којем се одлучује о питањима која се тичу дјетета обавјештава орган старатељства о поступку ради заштите права и интереса дјетета и позива орган старатељства на сва рочишта, те доставља све одлуке донесене у том поступку.

(5) Суд ће наложити органу старатељства да дијете, у складу са његовим узрастом и зрелошћу, упозна са могућношћу учествовања у свим поступцима у којима се одлучује о питањима која се тичу дјетета.

Привремено уређење односа између родитеља и дјеце
Члан 74.

(1) У току поступка мирења, као и у току поступка у брачним споровима, орган старатељства ће по службеној дужности рјешењем уредити одржавање личних односа дјетета и родитеља са којим дијете не живи.

(2) Жалба против рјешења из става 1. овог члана не задржава извршење рјешења.

(3) Рјешење из става 1. овог члана остаје на снази до друге одлуке суда или правоснажности пресуде о тим питањима.

Привремене мјере суда
Члан 75.

(1) У току поступка у брачним споровима, суд може по службеној дужности рјешењем одредити привремене мјере у вршењу родитељског права и издржавања дјетета.

(2) Привремене мјере из става 1. овог члана суд може одредити и у корист брачног супружника по његовом приједлогу.

(3) Жалба против рјешења из става 1. овог члана не задржава извршење рјешења.

(4) Привремена мјера из става 1. овог члана остаје на снази до доношења друге привремене мјере или до правоснажног окончања поступка о тим питањима.

Дејство пресуде о поништењу или разводу брака
Члан 76.

Ако је правоснажном пресудом брак поништен или разведен, не може се поводом ревизије, приједлога за понављање поступка или приједлога за враћање у пређашње стање измијенити правоснажна пресуда у дијелу о престанку брака, без обзира на то да ли је нека од странака закључила нови брак.

Трошкови поступка
Члан 77.

О трошковима поступка у брачном спору суд ће одлучити по слободној оцјени, водећи рачуна о разлозима правичности.

Примјена одредаба о парничном поступку
Члан 78.

У поступку о брачном спору примјењују се одредбе Закона о парничном поступку, ако овим законом није другачије одређено.

Хитност поступка у брачном спору
Члан 79.

Поступак у брачном спору је хитан.

ГЛАВА VI

ОДНОСИ РОДИТЕЉА И ДЈЕЦЕ

1. Права и дужности родитеља и дјеце

Родитељско право
Члан 80.

(1) Родитељи имају право и дужност да се брину о свом малољетном дјетету, односно да га чувају, подижу, васпитавају, образују, издржавају, заступају и управљају његовом имовином.

(2) Мајка и отац су равноправни у вршењу родитељског права и дужности.

(3) Ако је један од родитеља умро или проглашен за умрло лице, или није познат, или му је одузето родитељско право, родитељско право припада другом родитељу.

(4) Самохрани родитељ, у смислу овог закона, јесте родитељ који самостално врши родитељско право над дјететом чији је други родитељ умро или је проглашен за умрло лице или није познат.

Немогућност одрицања од родитељског права
Члан 81.

Родитељ се не може одрећи родитељског права.

Брига о животу и здрављу дјетета
Члан 82.

Родитељи имају право и дужност да штите своје малољетно дијете и да се брину о његовом животу и здрављу.

Права дјетета
Члан 83.

(1) Дијете има право на живот.

(2) Дијете има право на обезбјеђивање најбољих могућих услова за правилан развој.

(3) Дијете има право на образовање.

(4) Дијете има право на заштиту од незаконитог мијешања у његову приватност и породицу.

(5) Дијете има право да тражи заштиту својих права пред надлежним органом.

Остала права дјетета
Члан 84.

(1) Дијете има право на посебног старатеља у случајевима одређеним овим законом.

(2) Дијете има право на запослење које није штетно за његово здравље и његов развој и које неће ометати његово образовање.

(3) Дијете у породици има право на заштиту од свих облика насиља, злоупотребе, злостављања и занемаривања.

(4) У свим питањима која се тичу родитељског права, најбољи интерес дјетета је примаран и интереси дјетета морају бити заштићени увијек када су у сукобу са интересима родитеља и других лица која се брину о дјетету или одржавају личне односе са дјететом.

(5) Свако је дужан да поштује права дјетета.

Право дјетета да живи са родитељима
Члан 85.

(1) Дијете има право да живи са родитељима и да се родитељи о њему брину прије свих других.

(2) Право дјетета да живи са родитељима може бити ограничено само судском одлуком када је у одговарајућем поступку утврђено да је то у најбољем интересу дјетета, осим када је другачије прописано законом.

Право дјетета на личне односе
Члан 86.

(1) Дијете има право да одржава личне односе са родитељем са којим не живи.

(2) Захтјев за одржавање личних односа дјетета и родитеља са којим дијете не живи могу поднијети тај родитељ и дијете, а о захтјеву одлучује суд пресудом у парничном поступку којом утврђује право на одржавање личних односа, одређујући начин одржавања личних односа, а у складу са најбољим интересом дјетета.

(3) Дијете има право да одржава личне односе и са сродницима и другим лицима са којим га везује посебна блискост, ако је то у најбољем интересу дјетета.

(4) Лица из става 3. овог члана имају право да одржавају личне односе са дјететом, ако је то у најбољем интересу дјетета.

(5) Приједлог за одржавање личних односа дјетета и блиског сродника могу поднијети лица из става 3. овог члана и дијете, а о приједлогу одлучује суд рјешењем у ванпарничном поступку, којим одређује начин одржавања личних односа, а у складу са најбољим интересом дјетета.

(6) Родитељ са којим дијете живи дужан је да омогући и подстиче одржавање личних односа дјетета са родитељем са којим не живи и са лицима из става 3. овог члана.

(7) Одржавање личних односа између дјетета и лица из ст. 1. и 3. овог члана може се ограничити или забранити само ако је то у најбољем интересу дјетета.

(8) Лични односи са дјететом, у смислу овог закона, обухватају непосредне и посредне контакте са дјететом.

Уређење одржавања личних односа са дјететом
Члан 87.

(1) Одржавање личних односа између дјетета и родитеља са којим дијете не живи може се уредити на основу споразума родитеља малољетног дјетета о заједничком вршењу родитељског права или споразума родитеља малољетног дјетета о самосталном вршењу родитељског права.

(2) Ако суд оцијени да је споразум из става 1. овог члана у најбољем интересу дјетета, тај споразум ће унијети у изреку своје одлуке.

(3) У случајевима када по оцјени суда споразум родитеља о самосталном вршењу родитељског права или споразум родитеља о заједничком вршењу родитељског права није у најбољем интересу дјетета, као и када родитељи нису постигли споразум о вршењу родитељског права, суд ће донијети одлуку о одржавању личних односа дјетета и родитеља који не врши родитељско право, односно са којим дијете не живи.

(4) Родитељи, као и лица из члана 86. став 3. овог закона, из оправданих разлога могу захтијевати од суда измјену одлуке о одржавању личних односа са дјететом.

Право дјетета на слободно изражавање мишљења
Члан 88.

(1) Дијете има право на слободно изражавање властитог мишљења у складу са узрастом и зрелошћу.

(2) У поступку у којем се одлучује о свим питањима која се тичу дјетета, суд и надлежни орган дужан је омогућити дјетету да изрази своје мишљење, осим ако се не утврди да то није у складу са најбољим интересом дјетета.

(3) Дијете има право да благовремено добије информације и обавјештења која су му потребна за заснивање властитог мишљења и да благовремено добије савјет о посљедицама могућег уважавања његовог мишљења, те је у ту сврху суд и надлежни орган дужан да размотри да ли је дијете добило довољно информација да формира своје мишљење и да ли је потребно да се прибаве додатне информације од родитеља, усвојилаца, старатеља или надлежних установа.

(4) Мишљењу дјетета мора се посветити дужна пажња у свим питањима која се тичу дјетета и у свим поступцима у којима се одлучује о правима и интересима дјетета, у складу са дјететовим годинама и зрелошћу.

Поступање надлежног органа у вези са правима дјетета на слободно изражавање мишљења
Члан 89.

(1) Суд и надлежни орган у управном поступку обезбиједиће услове да дијете слободно изрази своје мишљење на прикладном мјесту и у сарадњи са школским психологом, стручним савјетником у суду, органом старатељства, породичним савјетовалиштем или другом установом у присуству лица, ако то лице дијете само одабере.

(2) Суд и надлежни орган дужни су да у својим одлукама које се тичу права и интереса дјетета наведу да ли је дјетету омогућено да изрази своје мишљење, да констатују у чему се састоји мишљење дјетета и да образложе свој став према том мишљењу.

(3) Ако суд и надлежни орган нису омогућили дјетету да слободно изрази мишљење, обавезни су да образложе зашто то није учињено.

(4) Дијете има право да путем родитеља или старатеља буде информисано како је одлучено у поступку у којем је дијете изразило своје мишљење.

Заштита дјетета
Члан 90.

(1) Република Српска, посредством надлежних органа, дужна је да предузме све потребне мјере за заштиту дјетета од сваког облика занемаривања, насиља и злостављања и од сваке врсте експлоатације, те у свим активностима које се тичу дјетета најбољи интерес дјетета мора бити приоритет.

(2) Родитељи и остали чланови породице не смију дијете подвргавати понижавајућим поступцима, душевном и тјелесном кажњавању, односно злостављању.

(3) Ако су родитељи, односно онај родитељ код којег дијете живи злостављали дијете или занемарили бригу о дјетету, занемарили васпитање дјетета или је код дјетета дошло до поремећаја у васпитању, суд може дијете одузети

и повјерити га другом родитељу, неком другом лицу или одговарајућој установи, уколико не постоји судска одлука о повјеравању дјетета.

Издржавање дјетета
Члан 91.

Родитељи имају право и дужност да своју дјецу издржавају на начин и под условима одређеним овим законом.

Образовање дјетета
Члан 92.

(1) Родитељи имају право и дужност да се брину о образовању своје малољетне дјеце.

(2) Родитељи су дужни да се брину о редовном основном школовању своје дјеце.

(3) Родитељи имају право и дужност да према својим приликама омогуће даље школовање своје дјеце, водећи рачуна о њиховим способностима и склоностима.

Заступање дјетета
Члан 93.

(1) Родитељи имају право и дужност да заступају своју малољетну дјецу у правним пословима и поступцима изван граница пословне и процесне способности дјетета.

(2) Ако малољетном дјетету треба нешто уручити или саопштити, то се може пуноважно учинити једном или другом родитељу, а ако родитељи не живе заједно, оном родитељу код кога дијете живи.

(3) Ако родитељи заједнички врше родитељско право, законским заступником дјетета сматра се родитељ код кога дијете живи.

Пословна способност дјетета
Члан 94.

(1) Дијете које је навршило 14 година живота може предузимати правне послове којима стиче искључиво права, правне послове којима не стиче ни права ни обавезе и правне послове мањег значаја, као и све остале правне послове уз претходну или накнадну сагласност родитеља, односно старатеља.

(2) Дијете које је навршило 15 година живота може предузимати правне послове којима управља и располаже својом имовином коју је стекло сопственим радом, при чему је дужно доприносити за своје издржавање, васпитање и образовање.

(3) Наступањем пунољетства, као и закључењем брака прије пунољетства уз дозволу суда, стиче се потпуна пословна способност.

(4) Дијете постаје пунољетно када наврши 18 година живота.

2. Вршење родитељског права и дужности

Заједничко вршење родитељског права
Члан 95.

(1) Када живе у заједници живота, родитељско право родитељи врше споразумно.

(2) Када родитељи не воде заједнички живот, родитељско право врше заједнички, ако закључе споразум о заједничком вршењу родитељског права и ако суд процијени да је тај споразум у најбољем интересу дјетета.

Привремено повјеравање дјетета трећем лицу
Члан 96.

(1) Ако је то у најбољем интересу дјетета, родитељи или родитељ који самостално врши родитељско право може привремено повјерити дијете на заштиту и васпитање трећим лицима, уз претходну сагласност органа старатељства.

(2) Дијете се не може повјерити на заштиту и васпитање лицу које не може да буде старатељ.

Споразум родитеља о заједничком вршењу родитељског права
Члан 97.

(1) Споразум родитеља о заједничком вршењу родитељског права мора садржавати:

1) сагласност родитеља да ће родитељска права и дужности обављати заједнички, међусобним споразумијевањем, које мора бити у најбољем интересу дјетета,

2) сагласност родитеља о томе шта ће се сматрати пребивалиштем дјетета,

3) сагласност родитеља о одржавању личних односа дјетета и родитеља са којим дијете не живи,

4) сагласност родитеља о висини доприноса за издржавање дјетета који ће уплаћивати онај родитељ са којим дијете не живи.

(2) Споразум о заједничком вршењу родитељског права мора бити сачињен у писаној форми пред органом старатељства или судом.

(3) Ако суд оцијени да је споразум о заједничком вршењу родитељског права у сагласности са најбољим интересом дјетета, тај споразум уноси у изреку пресуде.

Самостално вршење родитељског права
Члан 98.

(1) У случају неспоразума родитеља о вршењу родитељског права одлуку о томе доноси суд, узимајући у обзир најбољи интерес дјетета.

(2) Док суд не донесе одлуку о вршењу родитељског права, родитељско право самостално врши онај родитељ са којим дијете живи.

(3) Један родитељ самостално и без одлуке суда врши родитељско право када је други родитељ непознат, умро, проглашен за умрло лице, када му је одузето родитељско право, када му је одузета пословна способност или му је пословна способност ограничена у дијелу који се односи на родитељско право.

(4) Један родитељ самостално врши родитељско право када родитељи не живе заједно, а закључили су споразум о заједничком или самосталном вршењу родитељског права, али суд тај споразум није прихватио цијенећи да није у складу са најбољим интересом дјетета.

(5) Један родитељ самостално врши родитељско право на основу одлуке суда када родитељи не воде заједнички живот и када нису закључили споразум о заједничком или самосталном вршењу родитељског права.

(6) Један родитељ самостално врши родитељско право на основу одлуке суда када родитељи не воде заједнички живот, ако је суд прихватио споразум родитеља о самосталном вршењу родитељског права.

Споразум о самосталном вршењу родитељског права
Члан 99.

(1) Споразум о самосталном вршењу родитељског права обухвата сагласност родитеља о повјеравању вршења родитељског права једном родитељу, о висини доприноса за издржавање дјетета од родитеља са којим дијете не живи и о начину одржавања личних односа дјетета са родитељем са којим не живи.

(2) Споразум о самосталном вршењу родитељског права мора бити сачињен у писаној форми пред органом старатељства или судом.

(3) Ако суд оцијени да је споразум о самосталном вршењу родитељског права у складу са најбољим интересом дјетета, тај споразум ће унијети у изреку своје одлуке.

(4) Ако суд оцијени да споразум о самосталном вршењу родитељског права није у складу са најбољим интересом дјетета, одлуку о вршењу родитељског права доноси суд.

(5) Родитељ који не врши родитељско право има право и дужност да издржава дијете, да са дјететом одржава личне односе и да о питањима која битно утичу на живот

дјетета одлучује споразумно са родитељем који самостално врши родитељско право.

Предаја дјетета у случају смрти родитеља
који је вршио родитељско право
Члан 100.

(1) У случају смрти родитеља који је самостално вршио родитељско право, преживјели родитељ има право да тражи да му лице код кога се дијете налази преда дијете.

(2) У случају спора о предаји дјетета између родитеља и лица код којег се дијете налази, суд ће, на основу приједлога и мишљења органа старатељства, одлучити да ли ће дијете повјерити на заштиту и васпитање родитељу, неком другом лицу или одговарајућој установи.

Поновно одлучивање суда
Члан 101.

(1) Нову пресуду о уређењу вршења родитељског права надлежни суд ће донијети ако то захтијевају промијењене прилике, без обзира на то који је суд раније одлучивао.

(2) У поступку за уређење вршења родитељског права и одржавање личних односа, орган старатељства има сва овлашћења из члана 73. овог закона.

Питања која битно утичу на живот дјетета
Члан 102.

(1) Питањима која битно утичу на живот дјетета, у смислу овог закона, сматрају се: образовање дјетета, промјена личног имена, предузимање већих медицинских захвата над дјететом, промјена пребивалишта дјетета, издавање путних исправа дјетету и располагање имовином дјетета велике вриједности.

(2) У случају несагласности родитеља о питањима која битно утичу на живот дјетета, без обзира на то да ли родитељи родитељско право врше заједнички или један родитељ самостално, рјешење доноси орган старатељства, водећи рачуна о најбољем интересу дјетета.

(3) Жалба против рјешења из става 2. овог члана не одлаже извршење рјешења.

3. Поступак за уређење вршења родитељског права и одржавања личних односа са дјететом

Покретање поступка
Члан 103.

Поступак у спору за уређење вршења родитељског права и спору за уређење одржавања личних односа са дјететом покреће се тужбом.

Тужба
Члан 104.

(1) Тужбу за уређење вршења родитељског права и уређење одржавања личних односа са дјететом могу поднијети: дијете, родитељи дјетета и орган старатељства.

(2) Ако између дјетета и његовог законског заступника постоје супротни интереси, дијете заступа посебан старатељ, којег именује орган старатељства.

(3) Ако суд процијени да у спору за уређење вршења родитељског права, у спору за уређење одржавања личних односа са дјететом, дијете као странка није заступано на одговарајући начин, дужан је да дјетету постави привременог заступника док орган старатељства не именује посебног старатеља.

Налаз и стручно мишљење
Члан 105.

Прије него што донесе одлуку о уређењу вршења родитељског права и уређењу одржавања личних односа са дјететом, суд је дужан да од органа старатељства затражи налаз и стручно мишљење са приједлогом.

Одлука о вршењу родитељског права и одржавању
личних односа
Члан 106.

(1) Ако родитељи нису закључили споразум о самосталном или заједничком вршењу родитељског права, или када суд процијени да њихов споразум није у најбољем интересу детета, одлуку о вршењу родитељског права и о одржавању личних односа са дјететом доноси суд.

(2) Када суд донесе одлуку о заједничком или самосталном вршењу родитељског права, а дијете се не налази код родитеља који треба да врши родитељско право, суд ће наложити да се дијете одмах преда родитељу који треба да врши родитељско право.

(3) Суд може одлучити да дијете повјери на заштиту и васпитање другом лицу или установи, ако је то потребно ради заштите најбољег интереса дјетета.

Пресуда и судско поравнање
Члан 107.

(1) У спору за уређење вршења родитељског права и у спору за уређење одржавања личних односа са дјететом не може се изрећи пресуда због пропуштања, нити пресуда на основу признања или пресуда на основу одрицања.

(2) У спору из става 1. овог члана странке не могу да закључе судско поравнање.

(3) О трошковима поступка у спору за уређење вршења родитељског права и у спору за уређење одржавања личних односа са дјететом суд ће одлучити по слободној оцјени, водећи рачуна о разлозима правичности.

(4) Против другостепене одлуке у спору за уређење вршења родитељског права и у спору за уређење одржавања личних односа између родитеља и дјетета увијек је дозвољена ревизија.

Судија у поступку за уређење вршења родитељског права
и одржавање личних односа са дјететом
Члан 108.

У поступку за уређење вршења родитељског права и одржавања личних односа са дјететом, по правилу, поступа судија који има посебна знања из области заштите права дјетета.

Примјена одредаба о парничном поступку
Члан 109.

У поступку за уређење вршења родитељског права и одржавање личних односа са дјететом примјењују се одредбе Закона о парничном поступку, ако овим законом није другачије одређено.

4. Мјере органа старатељства за заштиту права дјетета

Дужности органа старатељства
Члан 110.

(1) Орган старатељства дужан је да предузима потребне мјере ради заштите личних и имовинских права и интереса дјетета.

(2) Ако то интереси дјетета захтијевају, орган старатељства ће пружити помоћ родитељима у сређивању њихових социјалних, материјалних и личних прилика и односа или их упутити у одговарајуће савјетовалиште.

Мјере заштите личних и имовинских права и
интереса дјетета
Члан 111.

Мјере заштите личних и имовинских права и интереса дјетета су: упозорење, надзор над вршењем родитељског права, појачан надзор над вршењем родитељског права, издвајање дјетета из породице и заштита имовинских права и интереса дјетета.

Упозорење
Члан 112.

(1) Орган старатељства је овлашћен да усмено или у писаној форми упозори родитеље на пропусте у врше-

њу родитељског права који су се догодили једном или се догађају ријетко, а настале посљедице за развој дјетета су блаже природе.

(2) Упозорењем из става 1. овог члана, орган старатељства може родитеље упутити на здравствене, образовне и друге стручне програме и услуге за подршку родитељству и правилном васпитању дјетета.

(3) Упозорењу из става 1. овог члана претходи савјетовање, о чему се сачињава службена забиљешка.

Надзор над вршењем родитељског права
Члан 113.

(1) Уколико орган старатељства утврди да родитељи нису у стању самостално вршити родитељско право у цјелини или дјелимично, због околности насталих на страни родитеља или дјетета, а што за посљедицу има угрожавање развоја дјетета, родитељима одређује надзор над вршењем родитељског права.

(2) Мјеру из става 1. овог члана орган старатељства одредиће само ако живот и здравље дјетета у породици нису угрожени.

(3) Рјешење о мјери надзора над вршењем родитељског права обавезно садржи циљ одређивања мјере, вријеме трајања мјере, име стручног радника органа старатељства - водитеља мјере, као и упозорење родитељима о дужности сарадње са органом старатељства.

(4) Рјешење из става 3. овог члана може садржавати препоруку родитељима и дјетету да затраже одговарајуће лијечење у здравственој установи, третман у установи социјалне заштите или другој одговарајућој установи или укључивање у одговарајући психосоцијални програм подршке.

(5) На основу рјешења из става 3. овог члана, орган старатељства ће најкасније у року од 15 дана од дана доношења рјешења израдити план и програм спровођења мјере надзора над вршењем родитељског права.

(6) Орган старатељства, родитељи и дијете међусобно сарађују у постизању договора о начину рада и садржају мјере.

(7) О жалби против рјешења из става 3. овог члана одлучује Министарство здравља и социјалне заштите.

(8) Жалба не одлаже извршење рјешења.

Садржај надзора над вршењем родитељског права
Члан 114.

(1) За вријеме трајања надзора над вршењем родитељског права стручни радник органа старатељства - водитељ мјере ће обилазити породицу и савјетима и другим одговарајућим методама и мјерама социјалног рада пружати подршку родитељима у вршењу родитељског права у складу са планом и програмом спровођења мјере.

(2) Стручни радник органа старатељства - водитељ мјере једном мјесечно сачињава извјештај о спровођењу мјере, те сачињава и завршни извјештај о спровођењу мјере у року од 15 дана прије истека рока на који је мјера одређена.

(3) Уколико родитељи нису показали спремност на сарадњу или ако завршни извјештај показује да циљ мјере током њеног трајања није постигнут, орган старатељства разматра друге мјере ради заштите личних права и интереса дјетета у року од 15 дана од дана истека рока на који је мјера одређена.

(4) Орган старатељства је дужан родитеље и дијете упознати са завршним извјештајем, стручном процјеном и потребом предузимања других одговарајућих мјера за заштиту личних права и интереса дјетета.

(5) Изузетно од става 4. овог члана, дијете се неће упознати са завршним извјештајем, стручном процјеном и потребом предузимања других одговарајућих мјера за заштиту личних права и интереса дјетета ако би то имало посљедице за његово здравље и развој.

Трајање надзора над вршењем родитељског права
Члан 115.

(1) Мјера надзора над вршењем родитељског права одређује се у непрекидном трајању од шест мјесеци до годину дана, а може се одредити увијек када постоје оправдани разлози, без обзира на врсту претходно одређене мјере.

(2) Мјера надзора над вршењем родитељског права може се продужити ако за то постоје оправдани разлози.

(3) Орган старатељства дужан је да прије истека рока од годину дана од дана престанка мјере надзора над вршењем родитељског права процијени породичне прилике и о томе сачини извјештај.

Појачан надзор над вршењем родитељског права
Члан 116.

(1) Орган старатељства ће родитељима одредити мјеру појачаног надзора над вршењем родитељског права ако је утврђено да постоји угроженост дјететовог развоја већег интензитета и трајања, а родитељи су:

1) показали спремност и способност да у краћем времену промијене своје понашање како би се спријечило издвајање дјетета из породице,

2) показали спремност да поштују јасна упутства и омогућити несметан надзор над бригом о дјетету.

(2) Мјеру из става 1. овог члана орган старатељства ће одредити само ако живот и здравље дјетета у породици нису угрожени.

Садржај појачаног надзора над вршењем родитељског права
Члан 117.

(1) На одлучивање о мјери појачаног надзора над вршењем родитељског права, садржај рјешења о одређивању мјере, дужности стручног радника органа старатељства - водитеља мјере и органа старатељства, као и на право жалбе, сходно се примјењују одредбе чл. 113. и 114. овог закона.

(2) Рјешењем о мјери појачаног надзора над вршењем родитељског права родитељима се одређују чешће посјете и појачана помоћ стручног радника органа старатељства - водитеља мјере, јасна упутства и посљедице које могу наступити због непоштовања упутстава и одбијања сарадње са органом старатељства.

Трајање појачаног надзора над вршењем родитељског права
Члан 118.

(1) Појачан надзор над вршењем родитељског права одређује се у трајању од три до шест мјесеци, у зависности од разлога због којих је одређен.

(2) Појачан надзор над вршењем родитељског права може се одредити више пута уколико наступе позитивне промјене на страни родитеља и напредак на страни дјетета, али најдуже у узастопном трајању до годину дана.

(3) Орган старатељства дужан је да прије истека рока од годину дана од дана престанка мјере појачаног надзора над вршењем родитељског права процијени породичне прилике и о томе сачини извјештај.

Привремено издвајање дјетета из породице по одлуци органа старатељства
Члан 119.

(1) О издвајању дјетета из породице у случају угрожености живота и здравља дјетета одлучује суд, на приједлог органа старатељства.

(2) Уколико постоји непосредна опасност за живот и здравље дјетета који се могу заштитити само издвајањем дјетета из окружења у коме живи, орган старатељства ће привремено одлучити о издвајању дјетета од родитеља или лица код кога се дијете налази и поднијети суду приједлог за издвајање дјетета из породице.

(3) Рјешењем о привременом издвајању дјетета из породице орган старатељства ће одлучити о збрињавању дјетета код другог лица, у хранитељској породици, установи социјалне заштите или другој установи.

(4) Рјешење о привременом издвајању дјетета орган старатељства доноси по службеној дужности.

(5) О жалби против рјешења органа старатељства из става 3. овог члана одлучује Министарство здравља и социјалне заштите.

(6) Жалба не одлаже извршење рјешења.

(7) Привремено издвајање дјетета из породице о коме је одлучио орган старатељства траје док суд не одлучи о томе.

Издвајање дјетета из породице по одлуци суда
Члан 120.

(1) Орган старатељства дужан је да у року од три дана од дана доношења рјешења о привременом издвајању дјетета из породице поднесе суду образложен приједлог за издвајање дјетета из породице и збрињавање дјетета код другог лица, у хранитељској породици, установи социјалне заштите или другој установи.

(2) Суд у ванпарничном поступку одлучује о издвајању дјетета из породице и истом одлуком овлашћује орган старатељства да изврши избор лица, хранитељске породице, установе социјалне заштите или друге установе у коју ће дијете бити смјештено.

(3) Орган старатељства дужан је да сваких шест мјесеци испита своју одлуку и донесе ново рјешење којим се продужава или мијења смјештај дјетета у складу са одредбама овог закона, или да предложи суду враћање дјетета у његову породицу.

(4) Када престану да постоје разлози због којих је дијете издвојено из своје породице, родитељи, усвојилац и орган старатељства имају право да предложе суду стављање ван снаге одлуке о издвајању дјетета из породице.

Заштита имовинских права и интереса дјетета
Члан 121.

(1) Орган старатељства може, у свако доба, од родитеља захтијевати полагање рачуна о управљању имовином дјетета.

(2) Орган старатељства може захтијевати да суд у ванпарничном поступку, ради заштите имовинских интереса дјетета, дозволи мјере обезбјеђења на имовини родитеља.

(3) Орган старатељства може, ради заштите имовинских интереса дјетета, захтијевати да суд у ванпарничном поступку одлучи да се родитељи у погледу управљања имовином дјетета ставе у положај старатеља.

Принцип најмањег посезања
Члан 122.

(1) При избору одговарајуће мјере старања орган старатељства ће узети у обзир узраст дјетета, његову психофизичку развијеност, психичка својства, склоности и навике, дотадашње васпитање и одгајање, породичне и социјалне услове у којима је живио и друге релевантне околности.

(2) При избору одговарајуће мјере орган старатељства водиће рачуна о поштовању принципа најмањег посезања (иде се од блаже мјере ка строжој мјери).

5. Продужење родитељског права и дужности

Разлози за продужење родитељског права
Члан 123.

(1) Суд може у ванпарничном поступку по захтјеву родитеља, усвојиоца или органа старатељства одлучити да се родитељско право продужи и послије пунољетства дјетета, ако дијете због тјелесног или душевног недостатка није способно да се само брине о себи и о својим правима и интересима.

(2) Када престану разлози због којих је родитељско право било продужено, суд ће на захтјев родитеља, односно усвојиоца или органа старатељства одлучити о престанку родитељског права.

6. Одузимање родитељског права и дужности

Разлози за одузимање родитељског права
Члан 124.

(1) Родитељу који злоупотребљава родитељско право и грубо занемарује дужности из родитељског права суд ће у ванпарничном поступку одузети родитељско право.

(2) Родитељ злоупотребљава родитељска права и дужности ако:

1) спроводи физичко или психичко насиље над дјететом,

2) сексуално искоришћава дијете,

3) експлоатише дијете присиљавајући га да претјерано ради или да обавља рад непримјерен његовом узрасту,

4) га подстиче на вршење кривичних дјела,

5) дјетету дозвољава употребу алкохолног пића, дроге или других опојних супстанци или га на то наводи,

6) наводи дијете на било који облик друштвено неприхватљивог понашања,

7) на било који други начин грубо крши права дјетета.

(3) Родитељ грубо занемарује родитељске дужности и права ако:

1) напусти дијете,

2) не брине дуже од мјесец дана о дјетету с којим не живи,

3) не одржава личне односе са дјететом са којим не живи, односно ако спречава одржавање личних односа између дјетета и родитеља са којим дијете не живи,

4) у року од годину дана не створи услове за заједнички живот с дјететом које је смјештено у другу породицу или установу, а за то нема никакав оправдан разлог,

5) не извршава обавезу издржавања дјетета у трајању дужем од три мјесеца узастопно или више од три мјесеца у посљедњих годину дана,

6) је занемарио бригу о основним животним потребама дјетета с којим живи или се не придржава мјера које је ради заштите права и добробити дјетета претходно донио надлежни орган.

(4) Суд може родитељско право вратити родитељу ако престане разлог због којег му је то право одузето, осим у случају када је родитељско право одузето због извршења кривичног дјела против полног интегритета дјетета правоснажном одлуком суда.

Поступак одузимања родитељског права
Члан 125.

(1) Поступак ради одузимања родитељског права покреће орган старатељства, родитељ, односно усвојилац.

(2) Орган старатељства дужан је да покрене поступак за одузимање родитељског права и у случају када на било који начин сазна да постоје околности из члана 124. ст. 1. и 2. овог закона.

(3) Одлуком којом суд одлучује о одузимању родитељског права може одлучити о смјештају дјетета и повјеравању на заштиту и васпитање другом лицу или установи, ако је то потребно ради заштите најбољег интереса дјетета.

(4) Правоснажна одлука о одузимању и враћању родитељског права доставља се надлежном матичару, а уколико дијете има неко право на непокретностима, одлука се доставља ради уписа у јавну евиденцију о непокретностима и правима на њима.

Престанак родитељског права
Члан 126.

(1) Родитељско право престаје када дијете постане пунољетно или када прије пунољетства закључи брак уз дозволу суда.

(2) Дијете постаје пунољетно када наврши 18 година живота.

7. Утврђивање очинства и материнства

Поријекло дјетета
Члан 127.

(1) Дјететова мајка је жена која га је родила.

(2) Оцем дјетета рођеног у браку или у периоду до 300 дана по престанку брака сматра се муж мајке дјетета.

(3) Оцем дјетета које је рођено ван брака сматра се лице које дијете призна за своје или чије је очинство утврђено правоснажном судском пресудом.

(4) Ако је дијете рођено у каснијем браку мајке, али прије истека рока од 270 дана по престанку њеног претходног брака, оцем ће се сматрати муж мајке из претходног брака, осим ако муж мајке из каснијег брака са њеним пристанком призна дијете за своје.

(5) Ако брачни супружник мајке из каснијег брака оспори своје очинство, оцем дјетета сматра се муж мајке из претходног брака.

Изјашњење мајке о оцу дјетета
Члан 128.

(1) Чим сазна за рођење дјетета ван брака, матичар је дужан да позове мајку да се изјасни ко је отац дјетета и да о томе обавијести орган старатељства.

(2) Изјаву из става 1. овог члана мајка може дати и без позива матичара.

(3) Ако се мајка изјасни о томе ко је отац дјетета, орган старатељства ће позвати то лице да изјави да ли је отац дјетета.

Изјашњење лица које је мајка означила као оца дјетета
Члан 129.

(1) Ако лице из члана 128. став 3. овог закона изјави на записник пред органом старатељства, матичарем или у нотарски обрађеној исправи да је отац дјетета, матичар ће га уписати као оца дјетета у матичну књигу рођених и о упису обавијестити мајку дјетета.

(2) Ако лице из става 1. овог члана изјави да није отац дјетета или у року од 30 дана од дана достављања позива не дâ никакву изјаву, матичар ће о томе обавијестити мајку дјетета.

Признање очинства
Члан 130.

(1) Очинство се може признати пред матичарем, органом старатељства, судом или нотаром.

(2) Орган пред којим је дато ово признање дужан је да без одлагања записник достави матичару матичног подручја мјеста рођења дјетета за упис дјетета у матичну књигу рођених.

(3) Признање очинства може бити учињено и у тестаменту.

Признање очинства преко пуномоћника
Члан 131.

(1) Изјава о признању очинства пред органима наведеним у члану 130. став 1. овог закона може се дати и преко пуномоћника.

(2) Пуномоћ мора бити овјерена, односно у форми нотарски обрађене исправе када се очинство признаје пред нотаром и садржавати изричито упутство пуномоћнику да дâ изјаву о признавању очинства одређеног дјетета које је родила одређена жена.

Признање очинства од стране старијег малољетника
Члан 132.

Очинство може признати и малољетник ако је старији од 16 година, као и лице коме је ограничена пословна способност, ако су та лица способна да схвате природу и значење изјаве о признавању очинства.

Признање очинства прије рођења дјетета
Члан 133.

(1) Очинство се може признати и прије рођења дјетета.

(2) У случају из става 1. овог члана признање очинства производи правно дејство ако се дијете роди живо.

Признање очинства послије смрти дјетета
Члан 134.

(1) Очинство дјетета може се признати и послије смрти дјетета, али само ако је оно оставило потомство.

(2) Под условима из става 1. овог члана, лица овлашћена овим законом за подношење тужбе за утврђивање очинства могу тужбом захтијевати да се утврди очинство умрлог дјетета.

Сагласност мајке са признањем очинства
Члан 135.

(1) Признање очинства уписује се у матичну књигу рођених ако се мајка с признањем сагласи.

(2) Сагласност из става 1. овог члана мора бити дата пред матичарем, органом старатељства или судом, у јавној или у овјереној исправи или пред нотаром у форми нотарски обрађене исправе.

(3) Ако се мајка претходно изјаснила да је отац дјетета лице које је признало очинство, та ће се изјава сматрати њеном сагласношћу.

Изјашњење мајке на изјаву о признању очинства
Члан 136.

Ако се мајка није користила могућношћу из члана 128. став 3. овог закона, матичар ће је позвати да се о томе изјасни у року од 30 дана након што прими обавјештење да је одређено лице признало очинство.

Сагласност старијег малољетника са признањем очинства
Члан 137.

(1) Ако је дијете старије од 16 година, потребна је и његова сагласност с признањем очинства.

(2) Сагласност из става 1. овог члана се даје на начин прописан у члану 130. став 1. овог закона.

(3) Ако је дијете млађе од 16 година или старије од 16 година, а трајно је неспособно за расуђивање, а мајка више није жива, или је проглашена умрлом, или јој је потпуно одузета пословна способност, изјаву о сагласности с признањем очинства даје старатељ дјетета уз претходну сагласност органа старатељства.

Ускраћивање сагласности са признањем очинства
Члан 138.

(1) Ако се мајка или дијете старије од 16 година, односно старатељ дјетета, када је њихова сагласност потребна, не сагласе с признањем очинства или се не изјасне о томе у року од 30 дана по пријему обавјештења о признању, лице које је признало дијете за своје може тужбом тражити да суд утврди његово очинство.

(2) Тужба се може поднијети у року од три године од дана пријема обавјештења о несагласности лица из става 1. овог члана.

Неопозивост изјаве о признању очинства и сагласности са признањем очинства
Члан 139.

(1) Признање очинства је неопозиво.

(2) Сагласност са признањем очинства је неопозива.

Оспоравање раније признатог очинства
Члан 140.

(1) Лице које је признало очинство, а касније сазна за околности које би искључивале његово очинство, може очинство оспоравати тужбом.

(2) Тужба из става 1. овог члана може се поднијети у року од годину дана од дана сазнања за околности које би

искључивале очинство, а најкасније у року од пет година од дана давања изјаве о признавању очинства.

Тужба дјетета за утврђивање очинства
Члан 141.

(1) Тужбу ради утврђивања очинства може поднијети дијете до навршених 25 година живота.

(2) Ако је дијете малољетно или пословно неспособно, тужбу у његово име подноси законски заступник, односно старатељ уз претходну сагласност органа старатељства.

Тужба мајке за утврђивање очинства
Члан 142.

Тужбу ради утврђивања очинства може поднијети мајка до навршених 18 година живота дјетета.

Тужба органа старатељства за утврђивање очинства
Члан 143.

У случају кад је мајка означила одређено лице за оца дјетета пред матичарем, а касније, занемарујући интересе дјетета, не покрене поступак за утврђивање очинства у року од годину дана од дана рођења дјетета, орган старатељства може тужбом покренути поступак за утврђивање очинства најкасније до навршене двије године живота дјетета.

Утврђивање материнства
Члан 144.

Одредбе овог закона о утврђивању очинства сходно се примјењују и на утврђивање материнства.

8. Оспоравање очинства и материнства

Оспоравање очинства од стране мужа мајке дјетета
Члан 145.

(1) Муж може оспоравати очинство дјетета које је родила његова жена за вријеме трајања брака или прије истека 300 дана од дана престанка брака, ако сматра да му није отац.

(2) Ако је мужу потпуно одузета пословна способност, тужбу ради оспоравања његовог очинства може поднијети његов старатељ, уз претходну сагласност органа старатељства.

Рок за тужбу
Члан 146.

Тужба ради оспоравања очинства из члана 145. овог закона може се поднијети у року од шест мјесеци од дана сазнања за чињеницу на основу које се може закључити да тужилац није отац дјетета, али најкасније до навршених десет година живота дјетета.

Права насљедника мужа да наставе започети поступак
Члан 147.

(1) У случају из члана 145. овог закона, насљедници мужа нису овлашћени да поднесу тужбу ради оспоравања очинства, али могу наставити започети поступак.

(2) Насљедници мужа могу наставити већ започети поступак у року од шест мјесеци од часа смрти мужа.

(3) По истеку рока из става 2. овог члана, суд ће обуставити поступак.

Оспоравање очинства од стране мајке дјетета
Члан 148.

(1) Мајка може оспоравати да је отац њеног дјетета лице које се по овом закону сматра оцем дјетета.

(2) Тужба из става 1. овог члана може се поднијети у року од шест мјесеци од дана рођења дјетета.

Оспоравање очинства од стране дјетета
Члан 149.

(1) Дијете може оспоравати да му је отац лице које се по овом закону сматра његовим оцем, осим у случају када је очинство утврђено правоснажном судском пресудом.

(2) Тужбу из става 1. овог члана дијете може поднијети до навршених 25 година живота.

Оспоравање очинства од стране лица које себе сматра оцем дјетета
Члан 150.

(1) Лице које себе сматра оцем дјетета рођеног ван брака може оспоравати очинство другог лица које је то дијете признало за своје, ако истовремено тражи да се утврди његово очинство.

(2) Тужба из става 1. овог члана може се поднијети у року од годину дана од дана уписа оспореног очинства у матичну књигу.

Забрана оспоравања очинства
Члан 151.

Не може се оспоравати очинство послије смрти дјетета.

Оспоравање материнства
Члан 152.

Одредбе овог закона о оспоравању очинства сходно се примјењују и на оспоравање материнства.

9. Утврђивање и оспоравање очинства дјеце зачете поступцима биомедицински потпомогнуте оплодње

Забрана утврђивања очинства
Члан 153.

Не може се утврђивати очинство дјетета које је зачето поступцима биомедицински потпомогнуте оплодње.

Оспоравање очинства од стране мужа мајке дјетета
Члан 154.

(1) Муж може оспоравати очинство дјетета које је родила његова жена ако је до зачећа биомедицински потпомогнутом оплодњом дошло сјеменом другог мушкарца без његове сагласности.

(2) Тужба ради оспоравања очинства у случају из става 1. овог члана подноси се у року од шест мјесеци од дана сазнања за зачеће дјетета поступцима биомедицински потпомогнутом оплодњом, а најкасније до навршених пет година живота дјетета.

10. Поступак у споровима ради утврђивања и оспоравања очинства и материнства

Странке у поступку
Члан 155.

(1) Поступак у споровима за утврђивање, односно оспоравање очинства и материнства покреће се тужбом.

(2) Странке у спору за утврђивање очинства су лице чије се очинство утврђује, дијете и мајка дјетета.

(3) Странке у спору о оспоравању очинства су: лице које се по овом закону сматра оцем дјетета, дијете и мајка дјетета.

(4) Када треће лице оспорава очинство лицу које је дијете признало за своје, странке у спору су: лице које оспорава очинство, лице чије се очинство оспорава, дијете и мајка дјетета.

(5) Ако тужени у спору о материнству и очинству није више жив, тужба се подноси против његових насљедника.

Одбацивање тужбе
Члан 156.

(1) Ако тужбом за утврђивање, односно за оспоравање очинства нису као тужилац или као тужени обухваћене све странке у спору, суд ће позвати тужиоца да допуни тужбу тако што ће навести и странку која тужбом није обухваћена.

(2) Ако тужилац у року који је суд одредио не поступи на начин из става 1. овог члана, тужба ће се одбацити.

(3) Ако тужбу за утврђивање, односно за оспоравање очинства поднесе лице које за то није овлашћено овим законом, тужба ће се одбацити.

Супарничари
Члан 157.

(1) Странке које подносе тужбу ради утврђивања, односно оспоравања очинства, односно против којих је управљен тужбени захтјев јединствени су супарничари.

(2) Ако је тужбу за утврђивање, односно оспоравање очинства поднијело овлашћено лице у законском року, тужби се, као супарничар, може придружити и лице коме је истекао рок за подношење тужбе.

Заступање дјетета
Члан 158.

(1) Ако дијете и родитељ који по закону заступа дијете заједно подносе тужбу за утврђивање или оспоравање очинства, односно ако су тужени истом тужбом, тај ће родитељ заступати дијете и у парници, али орган старатељства може дјетету поставити посебног старатеља ако између дјетета и родитеља у тој парници постоје супротни интереси.

(2) Ако су дијете и родитељ који по закону заступа дијете, у парници у супротним страначким улогама тужиоца и туженог, орган старатељства поставиће дјетету посебног старатеља.

Посебна правила поступка
Члан 159.

(1) У поступку у споровима ради утврђивања, односно оспоравања очинства и материнства искључена је јавност.

(2) У споровима за утврђивање или оспоравање очинства или материнства не може се донијети пресуда због пропуштања ни пресуда на основу признања, нити се може закључити судско поравнање.

(3) У парницама за утврђивање или оспоравање очинства или материнства одрицање од тужбеног захтјева има исто правно дејство као и повлачење тужбе.

Трошкови поступка
Члан 160.

О трошковима поступка у парницама ради утврђивања, односно оспоравања очинства или материнства суд ће одлучити по слободној оцјени, водећи рачуна о разлозима правичности.

Привремене мјере
Члан 161.

(1) У поступку за утврђивање, односно оспоравање очинства или материнства, суд може по службеној дужности одредити привремене мјере ради заштите, смјештаја и издржавања дјеце.

(2) Жалба против рјешења о привременој мјери не задржава извршење рјешења.

(3) Суд је дужан да пресудом у спору о материнству и очинству одлучи о вршењу родитељског права.

Примјена правила парничног поступка
Члан 162.

У поступку за утврђивање и оспоравање очинства или материнства примјењују се одредбе Закона о парничном поступку, ако овим законом није другачије одређено.

ГЛАВА VII

УСВОЈЕЊЕ

1. Појам и облици усвојења

Појам усвојења
Члан 163.

Усвојење је посебан облик породичноправне заштите дјетета без родитеља или без одговарајућег родитељског старања којим се, на основу одлуке органа старатељства, заснива родитељски, односно сродднички однос.

Облици усвојења
Члан 164.

Усвојење може бити потпуно и непотпуно.

Право на сазнање поријекла
Члан 165.

(1) Дијете има право да зна да је усвојено, у складу са својим узрастом и зрелошћу.

(2) Службено лице органа старатељства упознаће будуће усвојиоце с тим да имају обавезу да дјетету саопште истину о његовом поријеклу, водећи рачуна о дјететовом узрасту и зрелости.

2. Услови за заснивање усвојења

Корисност усвојења за усвојеника
Члан 166.

Усвојење се може засновати само ако је корисно за усвојеника.

Породични статус усвојеника
Члан 167.

Усвојити се може дијете:

1) које нема живе родитеље,

2) чији родитељи нису познати или је непознато њихово боравиште најмање годину дана, а у том периоду се не брину за дијете,

3) чији су родитељи пред надлежним органом старатељства пристали да њихово дијете буде усвојено.

Најмања узрасна доб усвојеника
Члан 168.

Дијете не може бити усвојено прије него што наврши три мјесеца живота.

Сметње за усвојење
Члан 169.

(1) Не може се усвојити крвни сродник у правој линији, ни рођени брат или сестра, односно сестра или брат по оцу или мајци.

(2) Старатељ не може усвојити свог штићеника док га орган старатељства не разријеши дужности старатеља.

Пристанак родитеља
Члан 170.

(1) За заснивање усвојења потребан је пристанак оба родитеља дјетета, ако дијете има родитеље.

(2) Пристанак родитеља мора бити изричит у односу на облик усвојења.

(3) Родитељ даје пристанак за заснивање усвојења са означавањем или без означавања усвојилаца.

(4) Родитељ може опозвати пристанак за заснивање усвојења у року од 30 дана од дана када је дао пристанак.

(5) Правом из става 4. овог члана родитељ се може користити само једном.

Сагласност старатеља усвојеника
Члан 171.

Ако је дијете под старатељством, сагласност за усвојење даје његов старатељ.

Лична својства усвојилаца
Члан 172.

(1) Усвојити може само лице за које је утврђено да има лична својства на основу којих се може закључити да ће родитељско право вршити у најбољем интересу дјетета.

(2) Усвојити не може:

1) лице коме је одузето родитељско право,

2) лице коме је одузета или ограничена пословна способност,

3) лице које не пружа довољно јемства да ће усвојеника подизати и васпитати тако да буде користан члан друштвене заједнице,

4) лице уписано у Регистар лица правоснажно осуђених за кривична дјела сексуалне злоупотребе и искоришћавања дјеце,

5) лице које је душевно болесно или слабоумно, односно које болује од друге болести која може довести у опасност здравље или живот усвојеника.

(3) Усвојити не може ни лице код чијег се брачног супружника или ванбрачног партнера стиче нека од околности из става 2. овог члана.

Припрема усвојилаца
Члан 173.

(1) Усвојити може само лице које је припремљено за усвојење по посебном програму припреме за усвојење, осим када усваја брачни или ванбрачни партнер родитеља дјетета.

(2) Припрема за усвојење обавља се током процјене опште подобности усвојилаца, али обавезно прије доношења стручног мишљења о општој подобности за усвојење.

(3) Програм припреме за усвојење доноси министар здравља и социјалне заштите.

Држављанство усвојилаца
Члан 174.

(1) Усвојилац може бити само држављанин Босне и Херцеговине.

(2) Усвојилац може бити и страни држављанин, ако за то постоје нарочито оправдани разлози, поготово ако се за одређено дијете не могу пронаћи усвојиоци међу домаћим држављанима.

(3) За усвојење из става 2. овог члана потребна је сагласност Министарства здравља и социјалне заштите.

Разлика у годинама између усвојеника и усвојилаца
Члан 175.

(1) Усвојити може само лице које је старије од усвојеника најмање 18 година.

(2) Када је усвојилац брачни супружник или ванбрачни партнер родитеља дјетета које се усваја, разлика у годинама између усвојиоца и усвојеника може бити мања од 18 година.

(3) Ако брачни супружници или ванбрачни партнери заједнички усвајају исто дијете, могу га усвојити и ако услов из става 1. овог члана испуњава само једно од њих.

(4) Ако брачни супружници или ванбрачни партнери усвајају дјецу која су сестра и брат, или брат и сестра по мајци или оцу, усвојити могу и ако једно од њих испуњава услов из става 1. овог члана само у односу на једно дијете.

3. Посебни услови за заснивање непотпуног усвојења

Малољетство усвојеника
Члан 176.

(1) Непотпуно се може усвојити малољетно дијете.

(2) Не може се усвојити малољетно дијете које је стекло потпуну пословну способност у складу са одредбама овог закона.

Пристанак усвојеника
Члан 177.

(1) За усвојење дјетета старијег од десет година које је способно да схвати значење усвојења потребан је његов пристанак.

(2) Пристанак за заснивање усвојења дијете даје без присуства родитеља и будућих усвојилаца.

(3) Дијете може опозвати пристанак за заснивање усвојења до правоснажности рјешења о заснивању усвојења.

Када није потребан пристанак родитеља усвојеника
Члан 178.

За заснивање непотпуног усвојења није потребан пристанак родитеља дјетета:

1) коме је одузето родитељско право,

2) коме је одузета пословна способност.

Брачни или ванбрачни статус усвојилаца
Члан 179.

(1) Непотпуно могу усвојити брачни супружници заједнички, један брачни супружник уз пристанак другог, као и маћеха или очух дјетета које се усваја.

(2) Дијете могу непотпуно усвојити ванбрачни партнери заједнички, као и ванбрачни партнер родитеља дјетета које се усваја, ако живе у ванбрачној заједници дуже од пет година.

4. Посебни услови за заснивање потпуног усвојења

Узраст усвојеника
Члан 180.

Потпуно се усвојити може само дијете до навршених десет година живота.

Брачни или ванбрачни статус усвојилаца
Члан 181.

(1) Дијете могу потпуно усвојити брачни супружници заједнички, као и очух или маћеха дјетета које се усваја.

(2) Дијете могу потпуно усвојити ванбрачни партнери заједнички, као и ванбрачни партнер родитеља дјетета које се усваја, ако живе у ванбрачној заједници дуже од пет година и ако за то постоје нарочито оправдани разлози.

5. Дејства усвојења

Права и дужности из непотпуног усвојења
Члан 182.

(1) Непотпуним усвојењем се између усвојиоца, са једне стране, и усвојеника и његових потомака, са друге стране, заснивају односи сродства, као и права и дужности која по закону постоје између родитеља и дјетета, ако законом није другачије одређено.

(2) Непотпуно усвојење не утиче на права и дужности усвојеника према његовим родитељима и осталим крвним сродницима.

Одређивање личног имена усвојеника код непотпуног усвојења
Члан 183.

(1) Лично име усвојеника, код непотпуног усвојења, усвојиоци одређују споразумно.

(2) Усвојеник може добити презиме усвојиоца, осим ако усвојилац одлучи да усвојеник задржи своје презиме или да свом презимену дода презиме усвојиоца.

(3) Ако се не постигне споразум из ст. 1. и 2. овог члана, о имену и презимену усвојеника одлучује орган старатељства.

(4) За промјену имена или презимена усвојеника који има више од десет година потребан је усвојеников пристанак.

(5) Лично име усвојеника обавезно се наводи у рјешењу о заснивању усвојења.

Промјена личног имена усвојеника након престанка усвојења
Члан 184.

(1) Након правоснажности рјешења надлежног органа о престанку усвојења, усвојеник може узети лично име које је имао прије усвојења.

(2) Ако је усвојење престало прије навршених 18 година живота усвојеника, изјаву о узимању личног имена из става 1. овог члана дају родитељи, ако су у могућности да врше родитељско право, надлежни орган старатељства или старатељ, уз сагласност надлежног органа старатељства.

(3) Ако усвојеник има више од десет година, потребан је и његов пристанак.

(4) Изјава о узимању личног имена из става 1. овог члана даје се у року од шест мјесеци од дана правоснажности рјешења о престанку усвојења.

(5) Изјава се даје матичару који води матичну књигу рођених у коју је уписано рођење усвојеника или матичару надлежном по мјесту пребивалишта родитеља или старатеља.

(6) Матичар надлежан по мјесту пребивалишта родитеља или старатеља дужан је да изјаву о одређивању новог

личног имена дјетета достави одмах, а најкасније сљедећег радног дана, матичару који води матичну књигу рођених у коју је уписано рођење дјетета.

Права и дужности из потпуног усвојења
Члан 185.

(1) Потпуним усвојењем се између усвојиоца и његових сродника, са једне стране, и усвојеника и његових потомака, са друге стране, заснивају односи сродства, као да се ради о крвном сродству.

(2) Потпуним усвојењем престају сва међусобна права и дужности између усвојеника и његових крвних сродника, осим када дијете усвоји маћеха или очух, односно ванбрачни партнер родитеља дјетета које се усваја.

Одређивање личног имена усвојеника код потпуног усвојења
Члан 186.

(1) Лично име усвојеника, код потпуног усвојења, усвојиоци одређују споразумно.

(2) Усвојеник може добити заједничко презиме усвојилаца, а ако усвојиоци немају заједничко презиме, споразумно ће одредити презиме усвојеника.

(3) Ако се не постигне споразум из ст. 1. и 2. овог члана, о имену и презимену усвојеника одлучује орган старатељства.

(4) Лично име усвојеника обавезно се наводи у рјешењу о заснивању усвојења.

Оспоравање и утврђивање очинства и материнства
Члан 187.

Оспоравање или утврђивање материнства и очинства није дозвољено након заснивања потпуног усвојења.

6. Поступак заснивања усвојења

Покретање поступка за заснивање усвојења
Члан 188.

Поступак за заснивање усвојења могу покренути орган старатељства по службеној дужности, будући усвојиоци и родитељи, односно старатељ дјетета.

Захтјев усвојилаца за заснивање усвојења
Члан 189.

(1) Будући усвојиоци подносе писмени захтјев за заснивање усвојења органу старатељства на чијем подручју имају заједничко пребивалиште, односно боравиште.

(2) Страни држављани подносе писмени захтјев за заснивање усвојења Министарству здравља и социјалне заштите, уз који прилажу доказе о општој подобности за усвојење.

(3) Будући усвојиоци уз захтјев за заснивање усвојења подносе извод из матичне књиге рођених за сваког од њих, као и остале доказе о својој подобности да усвоје дијете (општа подобност усвојилаца).

(4) Захтјев за заснивање усвојења мора бити изричит у односу на врсту усвојења.

Захтјев родитеља или старатеља дјетета за заснивање усвојења
Члан 190.

(1) Родитељи или старатељ дјетета подносе писмени захтјев за заснивање усвојења органу старатељства на чијем подручју дијете има пребивалиште, односно боравиште ако се пребивалиште не може утврдити.

(2) Родитељи или старатељ дјетета уз захтјев за заснивање усвојења подносе извод из матичне књиге рођених за дијете, као и остале доказе о подобности дјетета да буде усвојено (општа подобност усвојеника).

(3) Када прими захтјев родитеља за заснивање усвојења, орган старатељства дужан је да им препоручи психосоцијално савјетовање у органу старатељства, породичном савјетовалишту или у другој установи која је специјализована за посредовање у породичним односима.

(4) У примјереном року након што је родитељима препоручено психосоцијално савјетовање, орган старатељства ће позвати родитеље и дијете које је навршило десет година живота да пред њим на записник дају пристанак за заснивање усвојења.

(5) Орган старатељства ће родитеље и дијете, прије него што дају пристанак на заснивање усвојења, упознати са правним посљедицама пристанка.

(6) Овјерени препис записника орган старатељства уручиће родитељима и дјетету.

(7) Након што родитељи дају пристанак за заснивање усвојења, орган старатељства дужан је да дјетету постави привременог старатеља који ће га заступати у поступку за заснивање усвојења, осим ако је усвојилац брачни супружник или ванбрачни партнер родитеља дјетета или усвојиоца.

Општа подобност усвојилаца и усвојеника
Члан 191.

(1) На основу изјава будућих усвојилаца, родитеља или старатеља дјетета, самог дјетета, те на основу осталих приложених, односно по службеној дужности прибављених доказа, орган старатељства утврђује да ли су будући усвојиоци подобни да усвоје дијете (општа подобност усвојилаца) и да ли је дијете подобно да буде усвојено (општа подобност усвојеника).

(2) Стручно мишљење о општој подобности сачињава орган старатељства, на основу налаза и стручног мишљења психолога, педагога, социјалног радника и правника.

(3) Орган старатељства ће затражити налаз и мишљење од доктора медицине, а може затражити налаз и мишљење и од стручњака породичних савјетовалишта или других установа специјализованих за посредовање у породичним односима, као и од здравствених установа.

(4) На основу изјава, те на основу осталих приложених, односно по службеној дужности прибављених доказа, Министарство здравља и социјалне заштите, у сарадњи са органом старатељства, утврђује да ли су страни држављани подобни да усвоје дијете, тј. утврђује општу подобност усвојилаца страних држављана.

(5) У случају из става 4. овог члана, а када страни држављани немају заједничко пребивалиште, односно боравиште у Републици Српској, Министарство здравља и социјалне заштите обратиће се за сарадњу оном органу старатељства који оно одабере.

Одбијање захтјева за заснивање усвојења због опште неподобности
Члан 192.

(1) Орган старатељства, у писаном облику, доноси рјешење о одбијању захтјева за заснивање усвојења, ако на основу стручног мишљења из члана 191. став 2. овог закона или других чињеница утврди да подносиоци захтјева нису подобни за усвојиоце (општа подобност усвојилаца), односно да дијете није подобно да буде усвојено (општа подобност усвојеника).

(2) Орган старатељства дужан је да рјешење из става 1. овог члана донесе у року од 60 дана од дана предаје уредног захтјева, односно од дана покретања поступка по службеној дужности.

(3) Жалбу против рјешења о одбијању захтјева за заснивање усвојења подносиоци захтјева могу изјавити Министарству здравља и социјалне заштите у року од 15 дана од дана достављања рјешења.

(4) Министарство здравља и социјалне заштите, у писаном облику, доноси рјешење о одбијању захтјева за заснивање усвојења који су поднијели страни држављани, ако утврди да подносиоци захтјева нису подобни за усвојиоце.

(5) Рјешење из става 4. овог члана је коначно и против њега се може покренути управни спор.

Јединствени лични регистар усвојења
Члан 193.

(1) Када утврди да су будући усвојиоци подобни да усвоје дијете (општа подобност усвојилаца), односно да је дијете подобно да буде усвојено (општа подобност усвојеника), орган старатељства дужан је да податке о будућим усвојиоцима, односно будућем усвојенику одмах унесе у Јединствени лични регистар усвојења.

(2) Када утврди да су страни држављани подобни да усвоје дијете, Министарство здравља и социјалне заштите податке о страним држављанима уноси у Јединствени лични регистар усвојења.

(3) Органи старатељства и Министарство здравља и социјалне заштите, по службеној дужности, периодично провјеравају тачност података унесених у Јединствени лични регистар усвојења.

(4) Јединствени лични регистар усвојења води Министарство здравља и социјалне заштиту.

(5) Јединствени лични регистар усвојења садржи евиденцију података о будућим усвојиоцима за које је утврђено да су подобни да усвоје дијете (општа подобност усвојилаца) и дјеци за коју је утврђено да су подобна да буду усвојена (општа подобност усвојеника).

(6) Садржај и начин вођења Јединственог личног регистра усвојења прописује се Правилником о Јединственом личном регистру усвојења, који доноси министар здравља и социјалне заштите.

Избор будућих усвојилаца
Члан 194.

(1) Орган старатељства на чијем подручју дијете има пребивалиште, односно боравиште, ако се пребивалиште не може утврдити, бира будуће усвојиоце на основу података из Јединственог личног регистра усвојења и о томе доноси посебан закључак.

(2) Избор будућих усвојилаца не врши се ако дијете усваја брачни супружник или ванбрачни партнер родитеља дјетета, односно ако усвојено дијете усваја брачни супружник или ванбрачни партнер усвојиоца дјетета.

(3) Избор будућих усвојилаца не врши се ако усвојиоци и родитељи, односно старатељ дјетета споразумно изврше избор и ако орган старатељства оцијени да је такав споразум у најбољем интересу дјетета.

Пробни смјештај
Члан 195.

(1) Орган старатељства на чијем подручју дијете има пребивалиште, односно боравиште, ако се пребивалиште не може утврдити, рјешењем ће одредити пробни смјештај ради узајамног прилагођавања, на основу кога ће дијете бити смјештено у породицу будућих усвојилаца.

(2) Пробни смјештај ради узајамног прилагођавања не одређује се ако дијете усваја брачни супружник или ванбрачни партнер родитеља дјетета, односно ако усвојено дијете усваја брачни супружник или ванбрачни партнер усвојиоца дјетета.

(3) Против рјешења из става 1. овог члана није дозвољена жалба.

(4) Пробни смјештај не може трајати дуже од шест мјесеци, а спроводи се на територији Босне и Херцеговине.

(5) Орган старатељства дужан је да надзире успјешност узајамног прилагођавања будућих усвојилаца и дјетета, те да о својим оцјенама сачињава службене забиљешке (посебна подобност усвојилаца и усвојеника).

Одбијање захтјева за заснивање усвојења због посебне неподобности
Члан 196.

(1) Уколико утврди да узајамно прилагођавање није било успјешно, орган старатељства ће у писаном облику донијети рјешење о одбијању захтјева за заснивање усвојења.

(2) Против рјешења о одбијању захтјева за заснивање усвојења подносиоци захтјева могу изјавити жалбу Министарству здравља и социјалне заштите у року од 15 дана од дана достављања рјешења.

Рјешење о заснивању усвојења
Члан 197.

(1) Орган старатељства на чијем подручју дијете има пребивалиште, односно боравиште, ако се пребивалиште не може утврдити, у писаном облику доноси рјешење о заснивању усвојења ако:

1) су будући усвојиоци подобни да усвоје дијете (општа подобност усвојилаца),

2) је дијете подобно да буде усвојено (општа подобност усвојеника),

3) утврди да је узајамно прилагођавање будућих усвојилаца и дјетета било успјешно (посебна подобност усвојилаца и усвојеника).

(2) Испуњеност претпоставки у погледу опште подобности усвојилаца, опште подобности усвојеника и посебне подобности усвојилаца и усвојеника, орган старатељства по службеној дужности утврђује током цијелог поступка за заснивање усвојења.

(3) Против рјешења о заснивању усвојења може се изјавити жалба Министарству здравља и социјалне заштите у року од 15 дана од дана достављања рјешења.

(4) Усвојење је засновано када рјешење о заснивању усвојења постане правоснажно.

Упознавање са правним посљедицама
Члан 198.

(1) Прије доношења рјешења о заснивању усвојења, службено лице органа старатељства са будућим усвојиоцима обавља разговор без присуства јавности при чему је дужно да их упозна са правним посљедицама које наступају заснивањем потпуног, односно непотпуног усвојења.

(2) Службено лице органа старатељства може обавити разговор и са дјететом, ако је то у складу са годинама и зрелошћу дјетета, у којем ће га детаљно обавијестити о предстојећем усвојењу.

Искључивање јавности
Члан 199.

(1) У поступку за заснивање усвојења јавност је искључена.

(2) Подаци из евиденције и документације о заснивању усвојења спадају у службену тајну и њу су дужни да чувају сви учесници у поступку којима су ти подаци доступни.

Упис у матичну књигу рођених
Члан 200.

(1) Правоснажно рјешење о заснивању усвојења орган старатељства дужан је да у року од 15 дана од дана правоснажности рјешења достави надлежном матичару ради уписа у матичну књигу рођених.

(2) Код потпуног усвојења мора бити сачувана тајност података о његовом заснивању, а у матичну књигу рођених усвојиоци се уписују као родитељи усвојеника.

Евиденција и документација о усвојењу
Члан 201.

(1) Орган старатељства дужан је да води евиденцију и документацију о усвојеној дјеци.

(2) Садржај и начин вођења евиденције и документације о усвојеној дјеци прописује се Правилником о вођењу евиденције и документације о усвојеној дјеци, који доноси министар здравља и социјалне заштите.

Примјена закона којим се уређује општи управни поступак
Члан 202.

У поступку за заснивање усвојења примјењују се одредбе Закона о општем управном поступку, ако овим законом није другачије одређено.

7. Престанак усвојења

Раскид непотпуног усвојења по службеној дужности
Члан 203.

(1) Непотпуно усвојење може се раскинути на основу рјешења органа старатељства кад он утврди да то захтијевају оправдани интереси усвојеника.

(2) Када то захтијевају оправдани интереси малољетног усвојеника, свако лице може код органа старатељства предузети иницијативу за раскид усвојења.

(3) У поступку за раскид усвојења орган старатељства, када оцијени да је то потребно, прибавиће одговарајуће стручно мишљење о цјелисходности даљег постојања усвојења.

Захтјев за раскид непотпуног усвојења
Члан 204.

(1) Непотпуно усвојење може се раскинути и на захтјев усвојиоца или усвојеника, као и на њихов заједнички захтјев.

(2) Када захтјев за раскид усвојења подноси малољетни усвојеник, орган старатељства ће именовати посебног старатеља усвојенику.

(3) У случајевима из става 1. овог члана, орган старатељства доноси рјешење о раскиду усвојења, ако оцијени да је то у интересу усвојеника.

Издржавање код раскида непотпуног усвојења
Члан 205.

(1) Ако малољетни усвојеник нема крвне сроднике који су по закону дужни да га издржавају или они нису у стању да га издржавају, орган старатељства може рјешењем о раскиду усвојења обавезати усвојиоце да издржавају усвојеника.

(2) Ако усвојилац није способан за рад и нема довољно средстава за живот, орган старатељства може рјешењем о раскиду усвојења обавезати пунољетног усвојеника да издржава усвојиоца, узимајући у обзир и разлоге који су довели до раскида усвојења.

(3) Рјешењем из ст. 1. и 2. овог члана издржавање се може одредити најдуже до годину дана.

Жалба на рјешење о раскиду
Члан 206.

(1) Против рјешења органа старатељства о раскиду усвојења може се изјавити жалба Министарству здравља и социјалне заштите у року од 15 дана од дана достављања рјешења.

(2) Усвојење престаје даном правоснажности рјешења о раскиду усвојења.

(3) Правоснажно рјешење о раскиду усвојења орган старатељства дужан је да достави надлежном матичару у року од 15 дана од дана правоснажности рјешења ради уписа у матичну књигу рођених.

Нераскидивост потпуног усвојења
Члан 207.

Потпуно усвојење не може се раскинути.

Посљедице престанка усвојења
Члан 208.

Након престанка усвојења, о старању над малољетним дјететом одлучује орган старатељства.

ГЛАВА VIII

СТАРАТЕЉСТВО

1. Послови старатељства

Орган за вршење послова старатељства
Члан 209.

Послове старатељства врши орган старатељства из члана 14. овог закона.

Непосредно и посредно старатељство
Члан 210.

Орган старатељства из члана 14. овог закона послове старатељства врши преко постављеног старатеља или непосредно.

Послови и циљ старатељства
Члан 211.

(1) Орган старатељства предузима потребне мјере да се на најбољи начин оствари сврха старатељства.

(2) Орган старатељства у припремању, доношењу и спровођењу својих рјешења, односно појединих мјера, користи све облике социјалне заштите, методе социјалног и другог стручног рада, као и услуге социјалних, здравствених, образовно-васпитних и других установа.

(3) Орган старатељства може основати стручно радно тијело састављено од одговарајућих стручњака (љекара, педагога, правника, психолога, социјалног радника и других), са задатком да разматра стручна питања и даје органу старатељства приједлоге за предузимање појединих циљева старатељства.

Посебна заштита лица под родитељским старањем
Члан 212.

(1) Орган старатељства пружа посебну друштвену заштиту и лицима која се налазе под родитељским старањем, под условима и на начин одређен овим законом и другим прописима.

(2) Орган старатељства брине се о примјени васпитне и друге мјере изречене од судова и других надлежних органа ради васпитања и образовања малољетника и других лица на које се ове мјере односе и врши друге послове који су му стављени у надлежност посебним законом.

2. Старатељ

Услови за избор старатеља
Члан 213.

(1) Лицу под старатељством орган старатељства поставља старатеља, уколико не одлучи да дужност старатеља врши непосредно.

(2) За старатеља се поставља лице које има лична својства и способност за вршење дужности старатеља, а које претходно дâ пристанак да буде старатељ.

(3) При постављању старатеља, орган старатељства узеће у обзир и жеље штићеника ако је штићеник у стању да их изрази, као и жеље блиских сродника штићеника.

(4) По правилу, за старатеља ће бити постављен најближи крвни сродник у правој линији или побочној линији, који иначе испуњава и све друге потребне услове за вршење дужности старатеља.

Старатељ за више штићеника
Члан 214.

Исто лице може се поставити за старатеља и за више штићеника ако то није у супротности са интересима појединих штићеника и ако то лице на то пристане.

Старатељ штићеника који је смјештен у установу
Члан 215.

Лицу под старатељством које је смјештано у васпитно-образовну, социјалну или другу сличну установу орган старатељства поставља старатеља за вршење оних послова старатељства које та установа не врши у оквирима своје редовне дјелатности.

Подијељено старатељство
Члан 216.

(1) Орган старатељства може рјешењем ограничити овлашћење старатеља и одлучити да поједине послове старатеља орган старатељства врши непосредно.

(2) Ако орган старатељства врши дужност старатеља у смислу става 1. овог члана, може да поједине послове по-

вјери стручним лицима да их врше у његово име и под његовим надзором.

Сметње за постављање старатеља
Члан 217.

За старатеља се не може поставити лице:

1) коме је одузето родитељско право,

2) коме је одузета или ограничена пословна способност,

3) чији су интереси у супротности са интересима штићеника, односно које не пружа довољно јемства да ће штићеника васпитати и одгајати тако да постане одговоран члан друштвене заједнице,

4) које је уписано у Регистар лица осуђених за кривична дјела сексуалне злоупотребе и искоришћавања дјетета,

5) од кога се, с обзиром на његово раније и садашње владање, лична својства и односе са штићеником и његовим родитељима, не може очекивати да ће правилно вршити дужност старатеља.

Обим овлашћења старатеља
Члан 218.

(1) Орган старатељства, рјешењем којим поставља старатеља, одређује његове дужности и обим његових овлашћења.

(2) Орган старатељства дужан је да, прије доношења рјешења из става 1. овог члана, упозна старатеља са значајем старатељства, његовим правима и дужностима и са другим важнијим подацима потребним за вршење дужности старатеља.

Обавјештавање о постављању старатеља
Члан 219.

(1) О стављању под старатељство и о престанку старатељства орган старатељства обавјештава надлежног матичара у року од 15 дана од дана правоснажности рјешења.

(2) Ако лице стављено под старатељство има непокретну имовину, орган старатељства обавјештава надлежни орган ради уписа старатељства у јавну евиденцију о непокретностима и правима на њима.

(3) Рјешење о постављању старатеља доставља се дјетету које се ставља под старатељство и које је навршило 14 година, лицу које се ставља под старатељство уколико је дјелимично лишено пословне способности, родитељима дјетета, односно сродницима лица који су у поступку постављања старатеља изразили спремност да врше дужност старатеља, лицу које је означено као старатељ у антиципираној изјави, као и постављеном старатељу.

Дужности старатеља
Члан 220.

Старатељ је дужан да се савјесно брине о личности, правима, обавезама и интересима штићеника и управљању његовом имовином.

Старање о имовини штићеника
Члан 221.

Ако штићеник има имовину, орган старатељства предузима мјере да се та имовина попише, процијени и преда старатељу на управљање.

Попис имовине штићеника
Члан 222.

(1) Попису имовине, поред чланова комисије коју формира орган старатељства, присуствују старатељ, штићеник, ако је у стању да схвати значај радње, и држалац имовине штићеника.

(2) Министар здравља и социјалне заштите доноси Правилник о начину рада и саставу комисије за попис и процјену штићеникове имовине.

Обезбјеђење имовине штићеника
Члан 223.

(1) Орган старатељства, након што је покренут поступак да се неко лице стави под старатељство, може пописати и процијенити његову имовину и предузети друге мјере за осигурање те имовине и прије доношења рјешења о стављању тога лица под старатељство.

(2) У случају непосредне опасности по интерес штићеника у вези са његовом непокретном имовином, орган старатељства може и прије пописа и процјене имовине затражити од надлежног органа забиљежбу у јавној евиденцији о непокретностима и правима на њима о покретању поступка за стављање тога лица под старатељство.

Мјере у интересу штићеника
Члан 224.

(1) Старатељ је дужан да уз помоћ органа старатељства предузме све потребне мјере да се прибаве средства неопходна за спровођење мјера које је у интересу штићеника одредио орган старатељства.

(2) При прибављању средстава за остваривање појединих мјера које се предузимају у интересу штићеника, старатељ је дужан да користи изворе прихода редослиједом наведеним у члану 262. овог закона.

Управљање имовином штићеника
Члан 225.

(1) Старатељ самостално, у име штићеника и за његов рачун, врши послове који спадају у редовно пословање и управљање имовином.

(2) При предузимању сваког важнијег посла старатељ ће се, када је то могуће, посавјетовати са штићеником, ако је штићеник у стању да разумије о чему се ради.

Располагање имовином штићеника
Члан 226.

(1) Старатељ не може без претходне сагласности органа старатељства предузимати послове који прелазе оквире редовног пословања или управљања штићениковом имовином.

(2) Старатељ може само са одобрењем органа старатељства, у погледу располагања и управљања имовином и правима штићеника, предузимати сљедеће послове: отуђити или оптеретити непокретну имовину штићеника, отуђити из имовине штићеника покретне ствари веће и посебне личне вриједности или располагати имовинским правима веће вриједности, одрећи се насљедства или легата, или одбити поклон и предузимати друге мјере одређене законом.

(3) Орган старатељства, у поступку давања одобрења старатељу у располагању и управљања имовином, односно правима штићеника, одређује намјену прибављених средстава и надзире њихову употребу.

Заступање штићеника
Члан 227.

(1) Старатељ заступа штићеника.

(2) Орган старатељства заступа штићеника ако дужност старатеља тај орган врши непосредно или ако је ограничио овлашћење старатеља и одлучио да штићеника сам заступа.

Правни посао са штићеником
Члан 228.

(1) Старатељ може да закључи правни посао са штићеником само ако орган старатељства утврди да то захтијевају интереси штићеника и ако то претходно одобри.

(2) Старатељ не може да обавезује штићеника као јемца.

Извјештај старатеља
Члан 229.

(1) Старатељ је дужан да поднесе органу старатељства извјештај и положи рачун о свом раду сваке године, као и кад то затражи орган старатељства.

(2) У случају непосредног старатељства, извјештај је дужан да поднесе радник органа старатељства или друго лице које у име органа старатељства врши послове старатељства, а извјештај се подноси у писаној форми или усмено на записник.

(3) Из извјештаја се мора видјети како се старатељ или друго стручно лице које врши послове старатељства брине о личности штићеника, а нарочито о његовом здрављу, васпитању и образовању, као и о свему другом што је од значаја за личност штићеника.

(4) Извјештај мора садржавати и податке о управљању и располагању штићениковом имовином и о свим штићениковим приходима и расходима у протеклој години и коначном стању штићеникове имовине.

(5) Орган старатељства дужан је да савјесно размотри извјештај старатеља и да по потреби предузме одговарајуће мјере да се заштите интереси штићеника.

(6) Поред контроле рада старатеља прихватањем извјештаја о његовом раду, орган старатељства дужан је и да повремено, личним увидом, контролише како старатељ врши своје дужности према штићенику.

(7) Орган старатељства дужан је да сваке двије године преиспита потребу за старатељском заштитом штићеника, о чему сачињава налаз и мишљење и доставља свим лицима која имају правни интерес да се упознају са налазом и мишљењем.

Накнада трошкова и награда за старатеља
Члан 230.

(1) Старатељ врши своју дужност, по правилу, без награде.

(2) Орган старатељства може одредити старатељу награду ако се посебно залагао и истакао у вршењу дужности.

(3) Старатељ има право на накнаду оправданих трошкова учињених у вршењу својих дужности.

(4) Висину накнаде трошкова старатељу утврђује орган старатељства.

(5) Награду и накнаду трошкова одобрава орган старатељства из прихода штићеника, а уколико би та исплата ишла на штету издржавања штићеника, ти трошкови падају на терет средстава јединице локалне самоуправе.

Одговорност старатеља за штету
Члан 231.

(1) Старатељ одговара штићенику за штету коју је скривио у обављању дужности старатеља.

(2) Орган старатељства утврђује износ штете и позива старатеља да у одређеном року штету накнади, а уколико старатељ не накнади утврђену штету у одређеном року, орган старатељства непосредно надокнађује штету штићенику.

(3) Орган старатељства може код надлежног суда захтијевати од старатеља накнаду исплаћеног износа из става 2. овог члана, ако је ту штету старатељ починио намјерно или из крајње непажње.

(4) Ради обезбјеђења права штићеника, која су повријеђена неправилним радом старатеља, орган старатељства дужан је према старатељу предузети и друге мјере предвиђене законом.

Смрт или спријеченост старатеља
Члан 232.

Ако старатељ умре или самовољно престане да врши дужност старатеља, или ако настану такве околности које спречавају старатеља да врши своју дужност, орган старатељства дужан је да без одлагања предузме мјере за заштиту интереса штићеника до постављања новог старатеља.

Разрјешење старатеља
Члан 233.

(1) Орган старатељства разријешиће старатеља од дужности ако утврди да је у вршењу дужности старатеља немаран, да злоупотребљава своја овлашћења, да се његовим радом угрожавају интереси штићеника, или ако сматра да би за штићеника било корисније да му се постави други старатељ.

(2) Орган старатељства разријешиће старатеља од дужности кад старатељ сам то затражи, а најкасније у року од три мјесеца од дана подношења захтјева.

(3) Орган старатељства мора истовремено предузети све потребне мјере за заштиту интереса штићеника.

(4) Старатељ коме је престала дужност старатеља дужан је да поднесе извјештај и положи рачун о свом раду органу старатељства.

Подношење извјештаја и предаја имовине штићеника у случају трајног престанка старатељства
Члан 234.

(1) У случају трајног престанка старатељства, орган старатељства позива старатеља да у одређеном року поднесе извјештај о свом раду и о стању штићеникове имовине, и да преда сву имовину на управљање штићенику, односно родитељу или усвојиоцу.

(2) Предаја имовине се врши у присуству старатеља, штићеника, односно родитеља или усвојиоца и представника органа старатељства.

3. Старатељство над малољетним лицима

Штићеник
Члан 235.

Под старатељство ставиће се малољетно лице:

1) чији су родитељи умрли, нестали, непознати или су непознатог боравишта дуже од годину дана,

2) чијим родитељима је одузето родитељско право,

3) чијим родитељима је одузета пословна способност, односно који још нису стекли пословну способност или им је пословна способност ограничена,

4) чији су родитељи дуже вријеме занемарили чување и васпитање дјеце,

5) чији су родитељи одсутни и нису у могућности да се редовно брину о своме дјетету, а нису га повјерили на чување и васпитање лицу за које је орган старатељства утврдио да испуњава услове за старатеља.

Старање о личности штићеника
Члан 236.

Старатељ малољетног штићеника дужан је да се као родитељ брине о његовој личности, а нарочито о здрављу, васпитању, образовању и оспособљавању за самосталан живот и рад.

Ограничења у заступању штићеника
Члан 237.

(1) Старатељ је овлашћен да у име и за рачун штићеника закључује правне послове, а за оне правне послове које старатељ, у смислу овог закона, не може сам закључивати, потребно је одобрење органа старатељства.

(2) Малољетни штићеник који је навршио 15 година живота може, уз претходну сагласност родитеља, засновати радни однос и располагати личним дохотком и имовином стеченом по основу рада, при чему је дужан доприносити за своје издржавање, васпитање и образовање.

Мјере према штићенику уз дозволу органа старатељства
Члан 238.

Старатељ може само уз претходну сагласност органа старатељства:

1) смјестити малољетника у васпитно-образовну установу и повјерити га другом лицу на чување и васпитање,

2) прекинути школовање малољетника или промијенити врсту школе,

3) одлучити о избору, вршењу или промјени занимања малољетника,

4) предузимати и друге мјере одређене законом.

Повјеравање штићеника другом лицу
Члан 239.

(1) Орган старатељства може одлучити да се малољетни штићеник повјери другом лицу на чување и васпитање ако нађе да за то постоје оправдани разлози.

(2) Смјештај малољетног штићеника на чување и васпитање код другог лица треба да одговара, уколико је могуће, начину и условима чувања и васпитања малољетника под родитељским старањем.

Дужност обавјештавања старатеља органа старатељства
Члан 240.

(1) Васпитно-образовна установа, установа социјалне заштите, здравствена организација или друга установа у којој је привремено смјештен малољетни штићеник, а посебно лице којем је малољетник повјерен на чување и васпитање, дужни су обавјештавати старатеља и орган старатељства о свим важнијим промјенама о животу, здрављу, васпитању и образовању штићеника.

(2) Установа и лице из става 1. овог члана не могу се ослободити дужности чувања малољетног штићеника без претходне сагласности старатеља, односно органа старатељства.

Престанак старатељства
Члан 241.

(1) Старатељство над малољетним штићеником престаје његовим пунољетством, закључењем брака, његовим усвојењем или када престану неки од разлога наведених у члану 235. овог закона.

(2) Орган старатељства ће наставити да пружа одговарајуће облике социјалне и друге заштите лицу над којим је престало старатељство због наступања пунољетства, ако се оно до тог времена није успјело оспособити за самосталан живот и рад.

Неспособност штићеника да се брине о себи након пунољетства
Члан 242.

Ако и по наступању пунољетства, због психофизичких недостатака или инвалидитета, штићеник није способан да се брине о својој личности, правима и интересима, старатељ, уз одобрење органа старатељства или орган старатељства непосредно, покреће код надлежног суда поступак за одузимање пословне способности штићеника ради поновног стављања под старатељство.

4. Старатељство над лицима којима је одузета пословна способност

Штићеник
Члан 243.

(1) Лице коме је правоснажном одлуком суда дјелимично или потпуно одузета пословна способност орган старатељства ставиће под старатељство.

(2) Правоснажну одлуку о одузимању, односно ограничењу пословне способности суд је дужан да без одлагања достави надлежном органу старатељства, који ће у року од 30 дана од дана пријема те одлуке лице коме је одузета пословна способност ставити под старатељство.

Привремени старатељ
Члан 244.

(1) Суд код кога је покренут поступак да се неком лицу одузме или ограничи пословна способност дужан је да одмах извијести о томе орган старатељства који ће, ако је потребно, томе лицу поставити привременог старатеља.

(2) У случају из става 1. овог члана примјењују се одредбе овог закона о старатељству над малољетницима који су навршили 14 година живота, али орган старатељства може, ако је потребно, проширити на њега одредбе о старатељству над малољетницима који нису навршили 14 година живота.

(3) Дужност привременог старатеља престаје кад се постави стални старатељ или кад одлука суда којом се утврђује да нема мјеста одузимању, односно ограничењу пословне способности постане правоснажна.

Старање о личности штићеника
Члан 245.

Старатељ лица коме је одузета или ограничена пословна способност дужан је нарочито да се брине о његовој личности, водећи рачуна о узроцима због којих му је одузета, односно ограничена пословна способност, и настојати да се ти узроци отклоне и то лице оспособи за самосталан рад.

Обим овлашћења старатеља
Члан 246.

(1) Старатељ лица коме је потпуно одузета пословна способност у дужностима и правима изједначен је са старатељем малољетног лица које није навршило 14 година живота.

(2) Старатељ лица коме је дјелимично одузета пословна способност има дужности и права старатеља малољетног лица које је навршило 14 година живота, али орган старатељства може, кад је то потребно, одредити послове које лице са дјелимично одузетом пословном способношћу може преузимати самостално.

Антиципирана изјава
Члан 247.

(1) Ако је лице прије одузимања, односно ограничења пословне способности у форми нотарски обрађене исправе одредило друго лице за које би хтјело да се именује за његовог старатеља (антиципирана изјава), орган старатељства ће то лице именовати за старатеља даваоцу изјаве, ако су испуњени остали услови за именовање старатеља у складу са овим законом.

(2) Регистар антиципираних изјава у којем се чувају антиципиране изјаве у електронској форми води Нотарска комора Републике Српске.

(3) Садржај и начин вођења Регистра антиципираних изјава прописује се Правилником о Регистру антиципираних изјава, који доноси министар правде (у даљем тексту: министар).

Престанак старатељства
Члан 248.

(1) Старатељство над лицима којима је одузета, односно ограничена пословна способност престаје када им се одлуком суда донесеном у ванпарничном поступку врати пословна способност.

(2) Правоснажну одлуку о враћању пословне способности суд одмах доставља органу старатељства.

5. Старатељи за посебне случајеве

Старатељ над одсутним лицем
Члан 249.

(1) Орган старатељства поставиће старатеља за поједине послове или одређену врсту послова одсутном лицу чије је боравиште непознато а које нема заступника, непознатом власнику имовине када је потребно да се неко о тој имовини брине, као и у другим случајевима када је то потребно ради заштите права и интереса одређеног лица.

(2) Лицима из става 1. овог члана може, под условима одређеним законом, поставити старатеља и орган пред којим се води поступак, а тај орган дужан је да о томе без одлагања обавијести надлежни орган старатељства.

(3) Орган старатељства има према старатељу постављеном у смислу става 2. овог члана сва овлашћења као и према старатељу кога је сам поставио.

Посебан старатељ
Члан 250.

(1) Посебан старатељ поставиће се лицу над којим родитељи или усвојиоци врше родитељско право за вођење

спора између њега и његових родитеља или усвојиоца, за закључење појединих правних послова између њих, као и у другим случајевима када су њихови интереси у супротности.

(2) Лицу под старатељством поставиће се посебан старатељ за вођење спора између њега и старатеља, за закључење правних послова, као и у другим случајевима када су њихови интереси у супротности.

(3) Када међу малољетницима над којима исто лице врши родитељско право или међу лицима која имају истог старатеља треба да се води спор или закључи правни посао у коме су интереси малољетника, односно штићеника у супротности, поставиће се сваком од њих посебан старатељ за вођење спора, односно закључења посла.

(4) Када родитељи, усвојиоци, старатељи или поједини органи, односно установе у вршењу својих послова или овлашћења сазнају за случајеве из ст. 1. до 3. овог члана, дужни су да о томе обавијесте надлежни орган старатељства.

Старатељ над страним држављанином
Члан 251.

Ако међународним уговором није другачије одређено, орган старатељства у случајевима предвиђеним овим законом предузима потребне мјере за заштиту личности, права и интереса страног држављанина, док орган државе чији је он држављанин не донесе потребну одлуку и не предузме одређене мјере.

Одређивање обима дужности и права старатеља
Члан 252.

При постављању старатеља за посебне случајеве, орган старатељства одређује и обим дужности и права старатеља имајући у виду околности сваког појединог случаја.

6. Надлежност и поступак

Мјесна надлежност код стављања под старатељство

Члан 253.

(1) Мјесна надлежност органа старатељства одређује се према пребивалишту, а ако се пребивалиште не може утврдити, према боравишту лица које треба ставити под старатељство.

(2) Пребивалиште, односно боравиште одређује се према времену када су се стекли услови за стављање одређеног лица под старатељство.

(3) Не мијења се надлежност органа старатељства за вријеме док се штићеник налази привремено ван подручја тог органа, због школовања, професионалне рехабилитације, социјалне или здравствене заштите или из сличних разлога.

Промјена пребивалишта штићеника
Члан 254.

(1) Ако се промијени пребивалиште штићеника, мијења се и надлежност органа старатељства.

(2) Нови надлежни орган старатељства одлучиће да ли ће се мијењати мјере које је одредио ранији орган старатељства.

(3) У случају сукоба надлежности у вези са промјеном пребивалишта штићеника, орган старатељства надлежан за штићеника до покретања поступка о сукобу надлежности дужан је и даље да се у свему брине о штићенику до доношења правоснажног рјешења у том поступку.

Покретање поступка за стављање под старатељство
Члан 255.

(1) Поступак за стављање под старатељство и престанак старатељства покреће се и води по службеној дужности.

(2) Поступак за стављање неког лица под старатељство или да се на њега примијени неки други облик заштите коју пружа орган старатељства покреће орган старатељства на основу непосредног сазнања или поводом обавијести коју му доставе:

1) матичар, органи управе и други државни органи када у вршењу својих дужности сазнају за такав случај,

2) брачни супружник и остали сродници, чланови домаћинства и друга лица која имају увид у животне прилике таквог лица.

(3) Поступак из става 2. овог члана је хитан.

Привремене мјере
Члан 256.

(1) Када орган старатељства сазна да неко лице треба ставити под старатељство, предузима одмах потребне мјере за заштиту личности, права и интереса тог лица, те покреће поступак за његово стављање под старатељство.

(2) Орган старатељства, у случају из става 1. овог члана, дужан је да, према потреби, одреди одговарајуће привремене мјере које сматра неопходним.

(3) Приликом одлучивања о облику заштите који ће се примијенити на штићеника, орган старатељства ће се руководити првенствено интересима штићеника и материјалним могућностима које су му на располагању, примјењујући притом одговарајуће методе социјалног и другог стручног рада.

Мишљење за одређивање мјера
Члан 257.

Код одређивања мјера, у смислу члана 256. овог закона, орган старатељства дужан је да прибави мишљење одговарајућих организација, односно стручњака и да, ради што потпуније заштите личности, права и интереса штићеника и његове породице, сарађује са одговарајућим организацијама и органима.

Старање о имовини штићеника
Члан 258.

(1) Ако лице под старатељством има непокретну имовину на подручју другог органа старатељства, надлежни орган старатељства може ту имовину повјерити на старање органу старатељства на чијем се подручју налази та имовина.

(2) Одобрење за располагање имовином даје орган старатељства надлежан за цјелокупно старање о штићенику.

Примјена правила управног поступка
Члан 259.

(1) Орган старатељства поступа у складу са одредбама Закона о општем управном поступку кад одлучује о стављању неког лица под старатељство, кад поставља или разрјешава од дужности старатеља, кад одлучује о обиму овлашћења старатеља и о правима и правним интересима штићеника.

(2) Орган старатељства може мијењати своја раније донесена рјешења када то захтијевају интереси штићеника, ако се тиме не вријеђају права трећих лица.

Приговор на рад старатеља
Члан 260.

Штићеник, његови сродници, службена и одговорна лица у свим органима власти у Републици Српској, јавне службе, владине и невладине организације, као и сваки грађанин, могу уложити приговор на рад старатеља и органа старатељства.

Испитивање приговора
Члан 261.

(1) Приговор у смислу члана 260. овог закона може се поднијети:

1) надлежном органу старатељства - на рад старатеља,

2) органу надлежном за рјешавање у другом степену у управним стварима старатељства - на рад органа старатељства.

(2) Орган старатељства испитује приговоре који су му поднесени и ако утврди да су основани, одређује мјере које ће се предузимати.

(3) Ако другостепени орган утврди да је приговор основан, даје упутства органу старатељства како да поступи.

(4) Орган старатељства, по примљеном упутству из става 3. овог члана, одлучује које ће мјере предузети и о томе обавјештава другостепени орган.

Извори средстава за спровођење мјера
Члан 262.

Издаци за спровођење одређених мјера које се предузимају у интересу штићеника подмирују се из:

1) прихода штићеника,

2) средстава добијених од лица која су обавезна да дају за издржавање штићеника,

3) остале имовине штићеника,

4) средстава добијених за штићеника по основу социјалне заштите,

5) других извора.

Регистар лица стављених под старатељство
Члан 263.

(1) Орган старатељства дужан је да води евиденцију о лицима стављеним под старатељство, о предузетим мјерама старатељства и о имовини штићеника.

(2) Садржај и начин вођења евиденције о лицима стављеним под старатељство уређује се Упутством о вођењу евиденције и чувању документације о лицима стављеним под старатељство, које доноси министар здравља и социјалне заштите.

ГЛАВА IX

ИЗДРЖАВАЊЕ

1. Дужност издржавања и допринос за издржавање

Дужност издржавања
Члан 264.

(1) Међусобно издржавање чланова породице и других сродника је њихова дужност и право.

(2) У случајевима у којима се међусобно издржавање чланова породице или других сродника не може остварити у цјелини или дјелимично, Република Српска или јединица локалне самоуправе пружа, под условима одређеним законом, необезбијеђеним члановима породице средства неопходна за издржавање.

(3) Одрицање од права на издржавање нема правног учинка.

Допринос за издржавање
Члан 265.

(1) Међусобном издржавању чланови породице и други сродници доприносе, сразмјерно својим могућностима и способностима, у складу с потребама лица којем се даје издржавање.

(2) Родитељи су првенствено обавезни да издржавају малољетну дјецу и у извршавању те обавезе морају да искористе све своје могућности.

2. Издржавање дјеце, родитеља и других сродника

Издржавање дјеце
Члан 266.

(1) Ако се дјеца налазе на редовном школовању, родитељи су дужни да им према својим могућностима обезбиједе издржавање и након пунољетности, а најдаље до навршених 26 година живота, осим ако редовно школовање није у том времену завршено из оправданих разлога.

(2) Ако је пунољетно дијете због болести, физичких или психичких недостатака неспособно за рад, а нема довољно средстава за живот или их не може остварити из своје имовине, родитељи су дужни да га издржавају док та неспособност траје.

Допринос малољетника за своје издржавање и издржавање чланова породице
Члан 267.

(1) Дијете које је навршило 15 година живота и радом остварује приходе дужно је, у складу са чланом 265. овог закона, да доприноси за своје издржавање, као и за издржавање чланова породице у којој живи.

(2) Малољетно дијете које има имовину и приходе од те имовине дужно је, у складу са чланом 264. овог закона, да доприноси за своје издржавање, као и за издржавање породице у којој живи.

Немогућност ослобађања од обавезе издржавања
Члан 268.

Родитељ коме је одузето родитељско право не ослобађа се од дужности издржавања своје малољетне дјеце.

Издржавање родитеља
Члан 269.

(1) Дијете је дужно да издржава своје родитеље који су неспособни за рад, а немају довољно средстава за живот или их не могу остварити из своје имовине.

(2) Дијете се може ослободити дужности издржавања родитеља који га из неоправданих разлога није издржавао у вријеме кад је то била његова законска обавеза.

Издржавање пасторака
Члан 270.

(1) Очух и маћеха дужни су да издржавају своје малољетне пасторке, ако ти малољетни пасторци немају сродника који су их по одредбама овог закона дужни да издржавају.

(2) Обавеза очуха и маћехе да издржавају своје малољетне пасторке остаје и након смрти родитеља дјетета, ако је у часу смрти постојала породична заједница између очуха и маћехе и пасторака.

(3) Ако је брак између родитеља и очуха, односно маћехе и дјетета поништен или разведен или је утврђено да брак не постоји, обавеза издржавања очуха, односно маћехе према пасторцима престаје.

Издржавање очуха и маћехе
Члан 271.

(1) Пасторак је дужан да, у складу са чланом 265. овог закона, издржава очуха, односно маћеху, ако су дуже времена издржавали пасторка и бринули се о њему.

(2) Ако очух, односно маћеха имају и своју дјецу, дужност издржавања је заједничка за дјецу и пасторке.

Издржавање крвних сродника
Члан 272.

Обавеза издржавања постоји и између осталих крвних сродника у правој линији, као и између рођене браће и сестара као и браће и сестара по оцу, односно мајци у односу на малољетна лица, а у односу на пунољетна лица само под условима из члана 266. став 2. овог закона.

Редослијед остваривања права на издржавање
Члан 273.

(1) Право на издржавање остварује се оним редом којим су даваоци издржавања позвани на насљеђивање.

(2) Ако обавеза издржавања пада на више лица заједно, она се дијели међу њима према њиховим могућностима.

3. Издржавање брачног супружника

Услови за издржавање
Члан 274.

Брачни супружник који нема довољно средстава за живот, или их не може остварити из своје имовине, а неспособан је за рад или се не може запослити, има право на издржавање од свог брачног супружника сразмјерно његовим могућностима.

Када се може поднијети захтјев за издржавање
Члан 275.

(1) Ако је у току парница за развод или за поништење брака, захтјев за издржавање брачног супружника може се поднијети најкасније до закључења главне расправе.

(2) Изузетно од одредбе става 1. овог члана, брачни супружник може посебном тужбом, у року од годину дана од дана престанка брака а након престанка брака, тражити издржавање само ако су услови за издржавање, који су дефинисани у члану 274. овог закона, постојали у вријеме закључења главне расправе и без престанка трајали до закључења главне расправе у парници за издржавање.

Одбијање захтјева за издржавање
Члан 276.

(1) Суд може одбити захтјев за издржавање ако издржавање тражи брачни супружник који се без озбиљног повода од стране другог брачног супружника грубо или недолично понашао у брачној заједници, или ако би његов захтјев представљао очиту неправду, за другог брачног супружника.

(2) Суд може одбити захтјев за издржавање ако су брачни супружници, кроз дужи период одвојеног живота, потпуно самостално обезбјеђивали средства за властито издржавање, или ако се из околности случаја утврди да брачни супружник који захтијева издржавање, престанком брака који је трајао краће вријеме, није доведен у тежи материјални положај од оног у коме се налазио приликом ступања у брак.

Очита неправда за даваоца издржавања
Члан 277.

Суд може одбити захтјев за издржавање постављен у парници за поништење брака или након што је брак поништен, ако би обавеза за издржавање представљала очиту неправду за другог брачног супружника.

Издржавање брачног супружника на одређено вријеме
Члан 278.

(1) Суд може одлучити да обавеза издржавања брачног супружника траје одређено вријеме, нарочито у случајевима када је брак трајао краће вријеме или када је тражилац издржавања у могућности да у догледно вријеме на други начин обезбиједи средства за живот.

(2) У оправданим случајевима суд може обавезу плаћања издржавања продужити.

(3) Тужба за продужење давања издржавања може се поднијети само до истека времена за које је издржавање одређено.

Престанак права на издржавање
Члан 279.

Право на издржавање престаје ако разведени брачни супружник или брачни супружник из поништеног брака који то право користи закључи нови брак, заснује ванбрачну заједницу или ако суд утврди да је постао недостојан тог права.

4. Издржавање лица из ванбрачне заједнице

Услови за издржавање
Члан 280.

(1) Ако је престала ванбрачна заједница из члана 13. овог закона, ванбрачни партнер који испуњава услове из члана 274. овог закона има право на издржавање од другог ванбрачног партнера.

(2) Тужба за издржавање из става 1. овог члана може се поднијети у року од годину дана од дана престанка ванбрачне заједнице.

Одбијање захтјева
Члан 281.

Суд може одбити захтјев за издржавање ако издржавање тражи лице које се без озбиљног повода од стране другог лица грубо или недолично понашало у ванбрачној заједници, или ако би његов захтјев представљао очиту неправду за друго лице.

Издржавање на одређено вријеме
Члан 282.

(1) Суд може одлучити да обавеза издржавања траје одређено вријеме, нарочито у случају када је тражилац издржавања у могућности да у догледно вријеме на други начин обезбиједи средства за живот.

(2) У оправданим случајевима суд може обавезу издржавања продужити.

(3) Тужба за продужење права на издржавања може се поднијети само до истека времена за које је издржавање одређено.

Престанак права на издржавање
Члан 283.

Право на издржавање престаје ако лице које то право користи ступи у брак, уђе у ванбрачну заједницу или је постало недостојно тог права.

Издржавање мајке и ванбрачног дјетета
Члан 284.

Ванбрачни отац дужан је да, сразмјерно својим могућностима, издржава мајку свог ванбрачног дјетета три мјесеца прије порођаја и годину дана након порођаја, ако мајка нема довољно средстава за живот.

5. Одређивање издржавања

Критеријуми за одређивање издржавања
Члан 285.

(1) Приликом утврђивања потреба лица које тражи издржавање, суд ће узети у обзир његово имовно стање, способност за рад, могућност за запошљавање, здравствено стање и друге околности од којих зависи оцјена његових потреба.

(2) Када се издржавање тражи за дијете, суд ће узети у обзир и узраст дјетета, као и потребе за његово школовање и друге развојне потребе.

(3) Приликом утврђивања могућности лица које је дужно да даје издржавање, суд ће узети у обзир сва његова примања и стварне могућности да стиче повећану зараду, као и његове властите потребе и законске обавезе по основу издржавања.

Допринос за издржавање родитеља који врши родитељско право, односно са којим дијете живи
Члан 286.

У спору родитеља о издржавању дјетета суд ће, родитељу који самостално врши родитељско право, односно родитељу са којим дијете живи када родитељи заједнички врше родитељско право посебно цијенити као допринос за издржавање дјетета, рад и бригу тог родитеља коју улаже у васпитање и подизање дјетета.

Немогућност родитеља да издржавају дијете
Члан 287.

Када суд утврди да родитељи ни заједнички нису у могућности да подмирују потребе издржавања дјетета, обавјештава о томе орган старатељства ради обезбјеђења средстава за издржавање дјетета.

Овлашћења органа старатељства у погледу заштите права дјетета на издржавање
Члан 288.

(1) Орган старатељства може у име малољетног дјетета покренути спор о издржавању, односно за повећање издржавања, када родитељ код кога се дијете налази на заштити и васпитању без оправданих разлога не користи то право.

(2) Ако родитељ не тражи извршење досуђеног издржавања, орган старатељства је овлашћен да у име малољетног лица поднесе суду приједлог за извршење.

Споразум родитеља о издржавању дјетета
Члан 289.

(1) Суд ће настојати да се родитељи споразумију о издржавању дјетета, односно о повећању доприноса за издржавање дјетета када то захтијевају повећане потребе дјетета или то омогућавају боље материјалне прилике родитеља.

(2) Споразум из става 1. овог члана, када оцијени да је то у најбољем интересу дјетета, суд уноси у изреку своје одлуке.

(3) Орган старатељства води евиденцију о издржавању дјеце и родитеља.

(4) Садржај и начин вођења евиденције из става 3. овог члана прописује се Упутством о вођењу евиденције о издржавању дјеце и родитеља, које доноси министар здравља и социјалне заштите.

Покретање поступка за издржавање од стране органа старатељства
Члан 290.

Орган старатељства може, у својству пуномоћника, уз претходну сагласност старих и самохраних лица, да у њихово име покрене и води парницу за остваривање права на издржавање према сродницима који су по одредбама овог закона дужни их издржавати.

Одређивање издржавања
Члан 291.

(1) Издржавање се одређује у фиксном новчаном износу на мјесечном нивоу.

(2) Ако се плата, пензија или стална новчана рента, из којих се алиментира издржавање, остварује у иностранству, плаћање будућих мјесечних износа може се одредити и у валути у којој се ти приходи остварују.

Минималан и максималан износ издржавања
Члан 292.

(1) Износ издржавања одређен у складу са одредбама овог закона не може бити мањи од 15% од просјечне нето плате у Републици Српској за свако издржавано лице, нити већи од 50% од укупних мјесечних прихода даваоца издржавања за сва лица која траже издржавање.

(2) Издржавање се досуђује од момента подношења захтјева.

Промјена износа издржавања
Члан 293.

(1) Заинтересовано лице може тражити да суд повиси, снизи или укине издржавање досуђено ранијом правоснажном пресудом ако су се битно измијениле околности на основу којих је донесена ранија пресуда.

(2) Права и обавезе утврђене измијењеном одлуком из става 1. овог члана не могу дјеловати прије подношења захтјева.

Накнада трошкова издржавања
Члан 294.

Органи управе, органи јединица локалне самоуправе, јавне установе, владине и невладине организације, односно свако лице које је имало трошкове ради издржавања неког лица, може тражити накнаду тих трошкова од лица које га је по овом закону дужно да издржава, ако су учињени трошкови били оправдани.

6. Поступак у споровима за издржавање

Одлучивање суда по службеној дужности
Члан 295.

(1) Суд ће по службеној дужности одлучити о издржавању дјеце када одлучује о вршењу родитељског права или о повјеравању дјетета неком другом лицу или одговарајућој организацији или установи.

(2) Суд ће по службеној дужности одлучити о издржавању дјетета када у спору за утврђивање очинства утврди да је тужени отац дјетета.

Привремене мјере
Члан 296.

(1) У споровима о издржавању малољетне дјеце или пунољетне дјеце над којима је продужено родитељско право суд може и по службеној дужности одредити привремене мјере ради давања издржавања.

(2) У осталим споровима о издржавању суд ће одредити привремене мјере ради давања издржавања.

(3) Привремене мјере одредиће се ако се учини вјероватним да постоје чињенице од којих зависи право на издржавање, а у споровима за утврђивање очинства и ако се учини вјероватним да је тужени отац дјетета.

Учешће органа старатељства у поступку
Члан 297.

(1) Ако се у парници одлучује о издржавању малољетне дјеце или пунољетне дјеце из члана 266. овог закона, орган старатељства учествује у том поступку ради заштите интереса дјеце, са овлашћењима из овог закона.

(2) Суд који одлучује у парници о издржавању из става 1. овог члана обавијестиће орган старатељства о поступку и позивати га на сва рочишта, као и достављати му све одлуке донесене у поступку.

Дужност органа старатељства
Члан 298.

Орган старатељства дужан је да на захтјев суда прибави све податке од значаја за доношење одлуке о издржавању.

Право дјетета на бесплатну правну помоћ
Члан 299.

Дијете има право на бесплатну правну помоћ без обзира на социјални статус у свим случајевима у поступцима за остваривање права на издржавање.

ГЛАВА X

ИМОВИНСКО-ПРАВНИ ОДНОСИ

1. Имовински односи између брачних супружника

Законски брачни имовински режим
Члан 300.

Имовина брачних супружника може бити посебна и заједничка.

Посебна имовина
Члан 301.

(1) Имовина коју брачни супружник има у часу закључења брака остаје његова посебна имовина.

(2) Имовина коју брачни супружник након закључења брака стекне диобом заједничке имовине, поклоном (укључујући мираз), насљеђем, или бестеретним правним послом представља његову посебну имовину.

(3) Приходи од посебне имовине који нису резултат рада брачних супружника представљају посебну имовину.

(4) Сваки брачни супружник самостално управља и располаже својом посебном имовином.

(5) Ако је током заједнице живота брачних супружника дошло до увећања вриједности посебне имовине једног брачног супружника средствима из посебне имовине другог брачног супружника, други брачни супружник има право на потраживање у новцу сразмјерно свом доприносу.

(6) Ако је током заједнице живота брачних супружника дошло до увећања вриједности посебне имовине једног брачног супружника радом другог брачног супружника или средствима из заједничке имовине, онда други брачни супружник има право на потраживање у новцу сразмјерно свом удјелу у заједничкој имовини.

Заједничка имовина
Члан 302.

(1) Имовина коју брачни супружници стекну радом током трајања заједнице живота представља њихову заједничку имовину.

(2) Приходи од заједничке имовине представљају заједничку имовину.

(3) Добитак од игре на срећу је заједничка имовина.

(4) Приходи стечени коришћењем права интелектуалне својине који су настали за вријеме трајања заједнице живота представљају заједничку имовину, па и у случају када се ти приходи остварују након престанка брака.

(5) Приходи од посебне имовине једног брачног супружника остварени његовим радом или радом другог брачног супружника за вријеме трајања заједнице живота представљају заједничку имовину, с тим да оном брачном супружнику чија је посебна имовина коришћена у остваривању тих прихода припада право на накнаду за коришћење његове посебне имовине.

(6) Имовина коју брачни супружник стекне током брачне заједнице по неком другом законском основу, различитом од оних који су прописани одредбама овог члана, његова је посебна имовина.

Управљање и располагање заједничком имовином
Члан 303.

(1) Брачни супружници заједнички посједују и користе заједничку имовину.

(2) Заједничком имовином брачни супружници управљају и располажу споразумно.

(3) Сматра се да послове редовног управљања један брачни супружник увијек предузима уз сагласност другог брачног супружника.

(4) Својим удјелом у заједничкој имовини један брачни супружник не може самостално располагати нити га оптеретити правним послом међу живима, осим у корист другог брачног супружника, чиме је извршена диоба заједничке имовине.

Уговор о управљању и располагању заједничком имовином
Члан 304.

(1) Брачни супружници могу закључити уговор на основу кога ће један од њих управљати и располагати, односно управљати или располагати цјелокупном заједничком имовином или неким њеним дијеловима.

(2) Уговор из става 1. овог члана овог члана може се односити на управљање и располагање, односно на управљање или на располагање или само на поједине послове управљања и располагања, односно управљања или располагања.

(3) Сваки брачни супружник може одустати од уговора из става 1. овог члана у било којем тренутку, с тим да то не утиче на пуноважност послова за које је брачни супружник овлашћен на управљање и располагање, односно управљање или располагање или само неки од послова управљања и располагања, односно управљања или располагања заједничком имовином или њеним дијелом, који је закључио са трећим лицем.

(4) Уговор о управљању и располагању заједничком имовином који се односи на непокретности уписује се у јавну евиденцију о непокретностима и правима на њима.

(5) У случају неспоразума брачних супружника у вези са управљањем заједничком имовином, одлучиће суд у ванпарничном поступку на приједлог једног од брачних супружника.

(6) Ако је послије престанка заједнице живота у браку дошло до увећања вриједности заједничке имовине, онај брачни супружник који је томе допринио има право на потраживање у новцу, сразмјерно свом доприносу.

Располагање непокретношћу у заједничкој својини
Члан 305.

(1) Један брачни супружник који је у јавне евиденције о непокретностима и правима на њима уписан као власник непокретности која је у заједничкој својини може располагати том непокретношћу само уз сагласност другог брачног супружника.

(2) У случају располагања непокретношћу у заједничкој својини без сагласности другог брачног супружника, правни посао ће бити ништав, осим у случају када је стицалац права поступао у доброј вјери.

(3) У случају из става 2. овог члана, брачни супружник без чије сагласности је располагано заједничком непокретношћу има право да захтијева од другог брачног супружника накнаду тржишне или оне вриједности по којој је непокретност отуђена, по свом избору (избору брачног супружника без чије сагласности је располагано).

Диоба заједничке имовине
Члан 306.

(1) Диобом заједничке имовине, у смислу овог закона, сматра се утврђивање удјела сваког брачног супружника у заједничкој имовини.

(2) Диоба заједничке имовине може се вршити за вријеме трајања брака и послије његовог престанка.

Споразумна диоба заједничке имовине
Члан 307.

(1) Брачни супружници могу закључити споразум о диоби заједничке имовине (споразумна диоба).

(2) Брачни супружници могу заједничку имовину споразумно подијелити на сљедеће начине:

1) да одреде дијелове у цјелокупној заједничкој имовини или на једном дијелу заједничке имовине или на појединој ствари или праву из заједничке имовине,

2) да сваком брачном супружнику припадну поједине ствари или права из заједничке имовине,

3) да се у корист једног или оба брачна супружника конституише право етажне својине на посебном дијелу непокретности,

4) да изврше уређивање сукорисничких односа одређујући обим права сваког од брачних супружника,

5) да један брачни супружник исплати другом брачном супружнику новчану противвриједност његовог удјела у заједничкој имовини,

6) да се изврши продаја цјелокупне заједничке имовине и након тога обави расподјела остварене вриједности сразмјерно договореним удјелима у заједничкој имовини,

7) комбинацијом наведених начина споразумне диобе.

(3) Споразум о диоби заједничке имовине мора бити закључен у форми нотарски обрађене исправе.

Право на судску диобу заједничке имовине
Члан 308.

(1) Право на диобу заједничке имовине имају: брачни супружници, насљедници умрлог брачног супружника и повјериоци оног брачног супружника из чије се посебне имовине нису могла намирити њихова потраживања.

(2) Право на диобу заједничке имовине не застарijева, што не утиче на примјену правила о одржају и о застарјелости потраживања.

Судска диоба заједничке имовине
Члан 309.

(1) Ако се брачни супружници не споразумију о диоби заједничке имовине, свакоме од брачних супружника припада по једна половина заједничке имовине.

(2) Сваки брачни супружник може захтијевати да му суд одреди већи дио од половине заједничке имовине која му припада и тај брачни супружник у судском поступку доказује да је његов допринос у стицању заједничке имовине већи од доприноса другог брачног супружника.

(3) У случајевима из става 2. овог члана, суд одређује величину удјела брачног супружника према његовом доприносу у стицању заједничке имовине, при чему води рачуна не само о личном дохотку и заради сваког брачног супружника, већ и о помоћи једног брачног супружника другоме, о раду у домаћинству и породици, о бризи у вези

са васпитањем и подизањем дјеце, као и о сваком другом виду рада, доприноса и сарадње, стицању, управљању, одржавању и повећању заједничке имовине.

(4) Већи удио једног брачног супружника у стицању појединог права из заједничке имовине може се утврдити само ако је то право економски самостално у односу на остала права из заједничке имовине, а брачни супружник је у стицању тог права учествовао и приходима од своје посебне имовине, што мора доказати брачни супружник који то захтијева.

(5) Брачни супружник чији је удио у стицању заједничке имовине знатно мањи од удјела другог брачног супружника, или када то оправдавају посебне околности, може тужбом захтијевати диобу заједничке имовине тако да суд обавеже другог брачног супружника да му накнади противвриједност његовог удјела у новцу, сразмјерно вриједности заједничке имовине на дан доношења пресуде.

Привилеговане ствари
Члан 310.

(1) Из заједничке имовине издвојиће се и предати брачном супружнику, поред његовог дијела, и оне ствари стечене радом у току брачне заједнице које служе искључиво његовој личној употреби, ако њихова вриједност није несразмјерно велика у односу на вриједност заједничке имовине и вриједност ствари за личну употребу другог брачног супружника.

(2) Ако је вриједност ствари из става 1. овог члана несразмјерно велика, оне припадају у искључиву својину брачном супружнику чијој личној употреби служе, са урачунавањем у његов дио.

(3) Приликом диобе заједничке имовине, на захтјев брачног супружника, у његов ће се дио првенствено уније-ти они предмети из заједничке имовине који служе за обављање његовог занимања.

(4) Ако је вриједност ствари из става 3. овог члана несразмјерно велика у односу на вриједност цјелокупне заједничке имовине, извршиће се диоба и тих ствари, осим ако брачни супружник који би те ствари требало да добије не накнади другом брачном супружнику одговарајућу вриједност или не уступи другом брачном супружнику, по његовом пристанку, друге ствари.

(5) Предмети домаћинства на којима један брачни супружник након престанка заједнице живота у браку има државину у трајању од најмање три године припадају му у искључиву својину са урачунавањем у његов дио, уколико их он захтијева.

Ствари намијењене дјетету
Члан 311.

(1) Ствари које служе само дјетету или су намијењене само његовој непосредној употреби чине заједничку својину брачних супружника (и након престанка брачне заједнице или развода брака) и додјељују се брачном супружнику који самостално врши родитељско право, односно брачном супружнику са којим дијете живи у случају заједничког вршења родитељског права.

(2) Располагање стварима из става 1. овог члана врши се у складу са одредбама овог закона које се односе на управљање и располагање заједничком имовином.

Дугови по основу заједничког стицања
Члан 312.

(1) Код диобе заједничке имовине сваком ће се брачном супружнику урачунати у његов дио сразмјерна вриједност оног што се дугује по основу заједничког стицања у брачној заједници.

(2) Као дуговања у смислу става 1. овог члана урачунаће се и потраживања трећих лица која су настала ради повећања или одржавања постојеће заједничке имовине, а та потраживања терете само једног брачног супружника.

Право прече куповине
Члан 313.

Ако је у извршном поступку одређена продаја ствари из заједничке имовине ради намирења удјела једног брачног супружника, тај брачни супружник има право прече куповине тих ствари.

2. Брачни уговор

Појам и способност за закључење
Члан 314.

(1) Брачни уговор је уговор којим будући брачни супружници (лица која су намјеру за закључење брака пријавила надлежном органу) и брачни супружници могу уредити своје имовинско-правне односе на постојећој или будућој имовини.

(2) Брачни уговор може закључити и будући брачни супружник који је малољетан, ако је добио дозволу суда да закључи брак прије пунољетства.

(3) Ако је брачном супружнику потпуно или дјелимично одузета пословна способност, брачни уговор у његово име може закључити његов старатељ уз претходну сагласност органа старатељства.

Форма брачног уговора
Члан 315.

(1) Брачни уговор закључује се у форми нотарски обрађене исправе и чињеница закључења брачног уговора уписује се у јавну евиденцију непокретности и права на њима у вези са оним непокретностима које су уписане као својина једног или оба брачна супружника.

(2) Нотар је обавезан да приликом нотарске обраде брачног уговора поучи странке о правним посљедицама брачног уговора, посебно о садржају и правним дејствима одредаба брачног уговора дефинисаних у складу са одредбама чл. 327. до 336. овог закона.

Централни регистар брачних уговора
Члан 316.

(1) Брачни уговор се у електронској форми похрањује у Централни регистар брачних уговора, који води Нотарска комора Републике Српске.

(2) Успостављање и начин вођења Регистра из става 1. овог члана детаљније се прописује Правилником о Централном регистру брачних уговора, који доноси министар.

(3) Нотар пред којим је закључен уговор из става 1. овог члана дужан је да у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона достави брачни уговор у Централни регистар брачних уговора.

Забрана уговарања права стране државе
Члан 317.

Брачни супружници не могу уговарати примјену права стране државе на своје имовинско-правне односе.

Предмет брачног уговора
Члан 318.

Брачни супружници могу брачним уговором уредити међусобне имовинско-правне односе у складу са одредбама чл. 329. до 336. овог закона.

Уговарање посебне имовине
Члан 319.

Брачним уговором брачни супружници могу искључити законски имовински режим заједничке имовине и предвидјети да све што један брачни супружник стекне током брака представља његову посебну имовину, без обзира на начин стицања.

Уговарање заједничке имовине
Члан 320.

(1) Брачним уговором може бити уговорено спајање цјелокупне или дијела посебне имовине брачних супру-

жника са њиховом заједничком имовином стеченом током брачне заједнице.

(2) Диоба имовине из става 1. овог члана извршиће се у складу са одредбама овог закона које се односе на заједничку имовину брачних супружника, осим ако се брачни супружници у брачном уговору не споразумију другачије.

Уговарање удјела у заједничкој имовини
Члан 321.

(1) Брачним уговором могу бити одређени удјели брачних супружника у заједничкој имовини.

(2) Одређивањем удјела у заједничкој имовини извршена је њена диоба.

Уговарање права избора код диобе заједничке имовине
Члан 322.

Брачним уговором брачни супружници могу предвидјети да један од њих или оба имају право избора предмета из заједничке имовине који ће му припасти у случају диобе заједничке имовине са урачунавањем у његов удио.

Уговарање улагања у посебну имовину једног брачног супружника
Члан 323.

Брачним уговором брачни супружници могу уредити улагање посебне имовине једног брачног супружника или средстава из заједничке имовине у посебну имовину другог брачног супружника другачије него што је предвиђено одредбама овог закона.

Уговарање улагања у заједничку имовину
Члан 324.

Брачним уговором брачни супружници могу уредити улагање посебне имовине једног од брачних супружника или оба брачна супружника у заједничку имовину другачије него што је предвиђено одредбама овог закона.

Уговарање управљања и располагања заједничком имовином
Члан 325.

Брачним уговором брачни супружници могу уредити начин управљања или располагања заједничком имовином или њеним дијелом.

Неважеће одредбе брачног уговора
Члан 326.

Неважеће су одредбе брачног уговора:

1) којима се уређују лични односи брачних супружника,

2) којима се брачни супружници одричу права на супружанско издржавање или издржавање дјеце,

3) којима брачни супружници уређују права и обавезе на супружанско издржавање или издржавање дјеце супротно одредбама овог закона,

4) којима се брачни супружници споразумијевају о одговорности за дугове према трећим лицима супротно одредбама овог закона,

5) којима се предвиђа располагање породичним домом супротно одредбама овог закона.

Брачни уговор закључен прије ступања на снагу овог закона
Члан 327.

(1) Брачни уговор који је закључен прије ступања на снагу овог закона и који испуњава услове за пуноважност у складу са одредбама закона који је важио у вријеме његовог закључења је пуноважан.

(2) Нотари пред којима су закључени брачни уговори прије ступања на снагу овог закона дужни су доставити те уговоре у електронском облику ради њиховог похрањивања у Централни регистар брачних уговора.

3. Одговорност брачних супружника за дугове према трећим лицима

Индивидуална одговорност
Члан 328.

(1) За обавезе које је један брачни супружник имао прије ступања у брак не одговара други брачни супружник.

(2) За обавезе из става 1. овог члана брачни супружник одговара својом посебном имовином и својим удјелом у заједничкој имовини.

(3) Тужбу за утврђење дијела брачног супружника у заједничкој имовини може подићи и повјерилац брачног супружника.

Заједничка одговорност
Члан 329.

За обавезе које је један брачни супружник преузео ради подмирења текућих потреба брачне, односно породичне заједнице, као и за обавезе за које по закону одговарају заједнички оба брачна супружника, одговарају брачни супружници солидарно како заједничком тако и својом посебном имовином.

Право регреса
Члан 330.

Ако је ради намирења заједничких обавеза из дијела једног од брачних супружника у заједничкој имовини или из његове посебне имовине наплаћено више него што износи његов дио дуга, тај брачни супружник има према другом брачном супружнику право на накнаду тог износа из његовог дијела, односно из његове посебне имовине.

4. Враћање поклона брачних супружника

Враћање поклона
Члан 331.

(1) У случају развода или поништења брака, уобичајени поклони које су брачни супружници учинили један другом прије закључења брака или у току брака не враћају се.

(2) Поклони које су брачни супружници учинили један другом током брака, а који су несразмјерно велике вриједности у односу на вриједност цјелокупне имовине поклонодавца у вријеме постављања захтјева за враћање, враћају се поклонодавцу у случају развода или поништења брака.

(3) Поклон из става 2. овог члана није дужан да врати брачни супружник ако би то значило очиту неправду за њега или ако би га то довело у тешке материјалне прилике.

Вриједност отуђених или уништених поклона
Члан 332.

(1) Умјесто поклона који су отуђени, враћају се новчане вриједности или за њих примљене ствари.

(2) Вриједност у новцу утврђује се, према избору поклонодавца, у висини за коју је отуђена поклоњена ствар или у вриједности коју је имала поклоњена ствар у вријеме отуђења.

(3) Ако је поклоњена ствар отуђена или уништена у злој намјери, поклонопримац је дужан да поклонодавцу накнади вриједност ствари по тржишној цијени у вријеме када је ствар требало вратити.

(4) Одредбе члана 341. овог закона, као и ст. 1. до 3. овог члана, примјењују се и у случају утврђења да је постојао основ за поништење, односно развод брака.

5. Имовинско-правни односи ванбрачних партнера

Заједничка имовина ванбрачних партнера
Члан 333.

(1) Имовина стечена радом ванбрачних партнера у току заједнице живота, као и заједничка имовина стечена на начин прописан чланом 312. овог закона, сматра се њиховом заједничком имовином.

(2) На имовинско-правне односе између ванбрачних партнера поводом имовине из става 1. овог члана при-

мјењују се одредбе овог закона о заједничкој имовини брачних супружника (стицање, управљање и располагање, диоба).

(3) Одредбе о враћању поклона између брачних супружника из члана 341. и члана 342. ст. 1. до 3. овог закона примјењују се и на враћање поклона између ванбрачних партнера.

6. Имовинско-правни односи родитеља и дјеце

Имовина малољетника
Члан 334.

(1) Малољетна дјеца могу имати своју имовину коју стекну радом, или је добију насљедством, поклоном или по неком другом законском основу.

(2) Дијете самостално управља и располаже имовином коју је стекло својим радом.

(3) Имовином дјетета, осим оне коју је малољетник стекао својим радом, до његове пунољетности, у његовом интересу, управљају родитељи малољетника, под условима и на начин прописан овим законом.

Коришћење прихода и располагање имовином малољетника
Члан 335.

(1) Приходе из имовине малољетног дјетета родитељи првенствено могу користити за његово издржавање, лијечење, васпитање и образовање, само ако су исцрпљене све могућности лица која су дужна да издржавају дијете.

(2) Родитељи могу приходе из става 1. овог члана користити и за издржавање чланова породице, у складу са чланом 267. овог закона.

(3) Непокретности, новчана средства, права веће вриједности и вриједније ствари из имовине малољетника (главница имовине) могу се отуђити или оптеретити само ради издржавања или лијечења малољетног дјетета и само ако су исцрпљене све могућности лица која су дужна да издржавају дијете.

(4) Главницом имовине малољетног дјетета родитељи могу располагати само уз претходну сагласност органа старатељства у форми рјешења донесеног у управном поступку.

Форма правних послова између чланова породице
Члан 336.

(1) Правни послови о регулисању имовинско-правних односа између брачних супружника, као и између лица која живе у ванбрачној заједници и правни послови о располагању имовином малољетних и пословно неспособних лица морају бити нотарски обрађени.

(2) Правни послови који су закључени супротно ставу 1. овог члана су ништави.

Примјена стварноправних и облигационоправних прописа
Члан 337.

На имовинско-правне односе брачних супружника, ванбрачних партнера, дјетета и родитеља који нису другачије уређени овим законом супсидијарно се примјењују одредбе Закона о стварним правима и одредбе Закона о облигационим односима.

7. Породични дом

Појам, управљање и располагање
Члан 338.

(1) Породични дом је непокретност (кућа, стан или друга стамбена јединица) у којој станују родитељи и њихова малољетна или усвојена дјеца.

(2) Брачни супружник не може за вријеме трајања брака отуђити или оптеретити породични дом који представља заједничку имовину без сагласности другог брачног супружника која се даје у форми нотарски обрађене исправе.

(3) Правни посао закључен супротно ставу 2. овог члана је ништав, без обзира на поступање трећег лица у доброј вјери.

Право становања у породичном дому
Члан 339.

(1) У случају одвојеног живота родитеља током брака, односно у случају престанка заједнице живота или развода брака, суд ће на захтјев родитеља који самостално врши родитељско право или са којим дијете живи у случају заједничког вршења родитељског права додијелити том родитељу и дјетету право личне службености становања у породичном дому, који представља заједничку својину (прије диобе заједничке имовине), односно који је у сувласништву родитеља (након диобе заједничке имовине), уколико тај родитељ и дијете немају право својине или плодоуживања, или употребе или право становања или право заштићеног закупа за неодређено вријеме уређено посебним прописима на неком другом одговарајућем стану.

(2) Дијете и родитељ који самостално врши родитељско право или родитељ са којим дијете живи у случају заједничког вршења родитељског права имају право личне службености становања на стану чији је власник други родитељ, ако немају право својине или плодоуживања, или употребе или право становања или право заштићеног закупа за неодређено вријеме уређено посебним прописима на неком другом одговарајућем стану.

(3) Право личне службености становања из ст. 1. и 2. овог члана траје до пунољетства најмлађег заједничког или усвојеног детета.

(4) Када одлучује о праву становања из ст. 1. и 2. овог члана, суд ће одредити родитељу који са дјететом остаје становати у породичном дому обавезу плаћања режијских трошкова породичног дома, односно суд може, с обзиром на околности случаја, одредити родитељу који са дјететом остаје становати у породичном дому и обавезу плаћања паушалног износа закупнине другом родитељу.

(5) Суд је дужан да одлуку о установљавању личне службености на непокретности која представља породични дом достави надлежном органу ради уписа у јавну евиденцију о непокретностима и правима на њима.

(6) Немају право становања дијете и родитељ који врши родитељско право ако би прихватање њиховог захтјева за право становања представљало очигледну неправду за другог родитеља.

Закуп породичног дома
Члан 340.

(1) Ако је један брачни супружник закупац непокретности која је породични дом, он не може отказати уговор о закупу стана без писмене сагласности другог брачног супружника која се даје у форми нотарски обрађене исправе.

(2) Када је породични дом предмет закупа, у случају одвојеног живота родитеља током брака, односно у случају престанка заједнице живота или развода брака, суд ће на захтјев родитеља који самостално врши родитељско право или родитељ са којим дијете живи у случају заједничког вршења родитељског права додијелити том родитељу и дјетету позицију закупца.

Судска одлука као замјена за сагласност брачног супружника
Члан 341.

(1) Ако један брачни супружник без оправданог разлога одбије дати другом брачном супружнику сагласност из члана 338. став 2. и члана 340. став 1. овог закона, суд може на приједлог брачног супружника у ванпарничном поступку донијети рјешење које замјењује сагласност другог брачног супружника.

(2) Суд је притом дужан водити рачуна о стамбеним потребама оба родитеља и дјеце која са њима станују, о имовинским приликама оба родитеља, те о другим околностима случаја.

ГЛАВА XI

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

1. Регулисање односа насталих прије ступања на снагу овог закона

Односи настали прије ступања на снагу овог закона
Члан 342.

Одредбе овог закона о правима и дужностима брачних супружника, родитеља и дјеце, усвојилаца и усвојеника, старатеља и штићеника, давалаца и прималаца издржавања, као и о престанку тих односа, примјењиваће се и у случајевима када су ти односи настали прије ступања на снагу овог закона, осим у случају када су правоснажно расправљени прије ступања на снагу овог закона.

Поступци који су започети а нису окончани
Члан 343.

У предметима у којима до дана ступања на снагу овог закона није донесена правоснажна одлука, а који се односе на брак и односе у браку, односе родитеља и дјеце, усвојење, старатељство и издржавање, примјењују се одредбе раније важећег закона.

Окончани поступци
Члан 344.

(1) Ако је прије ступања на снагу овог закона донесена правоснажна одлука пред судом, даљи поступак наставиће се по раније важећем закону.

(2) Ако послије ступања на снагу овог закона буде укинута првостепена одлука из става 1. овог члана, даљи поступак спровешће се према одредбама овог закона.

(3) Одредбе овог закона о мирењу у поступку за развод брака неће се примјењивати ако је поступак ради покушаја мирења спроведен прије ступања на снагу овог закона.

Неважећи брак по ранијим прописима
Члан 345.

Брак закључен прије ступања на снагу овог закона који по раније важећем закону не би био ваљан не може се поништити, ако разлог за поништење није предвиђен овим законом.

Имовинско-правни односи настали прије ступања на снагу овог закона
Члан 346.

Одредбе овог закона примјењују се и на имовинско-правне односе брачних супружника из бракова закључених прије ступања на снагу овог закона, ако захтјеви странака нису правоснажно ријешени до дана ступања на снагу овог закона.

2. Доношење подзаконских аката и престанак важења раније прописа

Доношење подзаконских аката
Члан 347.

(1) Министар здравља и социјалне заштите, у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона, доноси:

1) Програм припреме за усвојење (члан 173. став 3),

2) Правилник о Јединственом личном регистру усвојења (члан 193. став 6),

3) Правилник о вођењу евиденције и документације о усвојеној дјеци (члан 201. став 2),

4) Правилник о начину рада и саставу комисије за попис и процјену штићеникове имовине (члан 222. став 2),

5) Упутство о вођењу евиденције и чувању документације о лицима стављеним под старатељство (члан 263. став 2),

6) Упутство о вођењу евиденције о издржавању дјеце и родитеља (члан 289. став 4).

(2) Министар, у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона, доноси:

1) Правилник о Регистру антиципираних изјава (члан 247. став 3),

2) Правилник о Централном регистру брачних уговора (члан 316. став 2).

Престанак важења ранијег прописа
Члан 348.

Ступањем на снагу овог закона престаје да важи Породични закон ("Службени гласник Републике Српске", бр. 54/02, 41/08, 63/14 и 56/19 - Одлука Уставног суда Републике Српске).

Ступање на снагу
Члан 349.

Овај закон објављује се у "Службеном гласнику Републике Српске", а ступа на снагу 1. септембра 2023. године.

Број: 02/1-021-96/23
8. фебруара 2023. године
Бањалука

Предсједник
Народне скупштине,
Др **Ненад Стевандић**, с.р.

514

На основу члана 80. став 1. тачка 4. Устава Републике Српске, д о н о с и м

У К А З

О ПРОГЛАШЕЊУ ЗАКОНА О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ПРЕВОЗУ У ДРУМСКОМ САОБРАЋАЈУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Проглашавам Закон о измјенама и допунама Закона о превозу у друмском саобраћају Републике Српске, који је Народна скупштина Републике Српске усвојила на Петој посебној сједници, одржаној 8. фебруара 2023. године, а Вијеће народа 16. фебруара 2023. године констатовало да се усвојени Закон о измјенама и допунама Закона о превозу у друмском саобраћају Републике Српске не односи на витални национални интерес ниједног од конститутивних народа у Републици Српској.

Број: 01-020-844/23
17. фебруара 2023. године
Бањалука

Предсједник
Републике,
Милорад Додик, с.р.

З А К О Н

О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ПРЕВОЗУ У ДРУМСКОМ САОБРАЋАЈУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Члан 1.

У Закону о превозу у друмском саобраћају Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 47/17) у члану 4. у ставу 1. у тачки 8) ријеч: "и" брише се и додаје се запета.

У тачки 9) послије ријечи: "ствари" додају се запета и нове т. 10), 11), 12), 13), 14), 15), 16) и 17), које гласе:

"10) кашњење представља временску разлику између времена предвиђеног поласка у јавном линијском превозу лица према утврђеном реду вожње и времена стварног поласка,

11) лице са инвалидитетом или лице смањене покретљивости је било које лице чија је покретљивост при коришћењу превоза смањена ради физичког инвалидитета (чулног или моторичког, трајног или привременог), интелектуалног инвалидитета или оштећења, или било којег другог узрока инвалидитета, или ради старости, те чија ситуација захтијева одговарајућу пажњу и прилагођавање њеним посебним потребама да би добила услугу која је доступна свим путницима,

12) отказивање представља неизвршавање претходно планираног линијског превоза лица,